matur juramento quia pacto privatorum juri publico derogari non poteſt, tex. eſt cum exemplo in l. jurisgentium, §. ſi paciſcar, ff. de pactis, & ibi communiter Doctores tex. in cap. ſi diligenti, de for. competent. tex. in l. ſenatus, ff. de contrah. emption. tex. in l. cæter a, ff. de legat, 1. tex. in l. 2. Cod. de agric. & conſil. & in expreſſo ita tenet Bar. in dict. leg. ſi quis pro eo ff de fidejuſſ. 3. colum. & ibi Doctor. & latè Imol. in cap. cùm contingat, de jurejurand. 27. colum. numer. 36. Ex quo infero ſingulariter, quod hodie in noſtro regno nobilis non poſſit renunciare etiam cum juramento ſuo privilegio quod habet, nec poſſit pro debito pecuniario incarcerari, quia eſt conceſſum toti geniri nobilitatis, & ejus contemplatione & favore: & probat etiam tex. in l. alia, §. eleganter, ff. ſolut. matr. & ibi Doct. Aliquando, & tertiò annullatur contractus ratione rei vel materiæ, ſuper qua interponitur, in qua non eſt commercium, & tunc non firmatur juramento, quia videtur continere impoſſibile de facto, vel de jure, argumento tex. in l. inter ſtipulantem, § ſacram infra iſto titul. tex. in l. apud Julianum, ff. fin. de legat. 1. per quæ jura ita tenet Bar. in d. leg. ſi quis pro eo ff. de fidejuſſ. fin. colum. & ibi communiter Doctor. tenet etiam Abbas in cap cùm contingat, de jurejur. 20 colum. num. 29 & ibi communiter Canoniſtæ, Bald. in leg. 2. ff. de jurejuran 45. columm. Aliquando, & quartò annullatur contractus odio creditoris, ut pactum legis commiſſoriæ in pignoribus, promiſſio uſuratum, mutuum factum filiofamilias, vel ſimilis contractus, & non firmatur juramento, ſed debitor, & promiſſor virtute juramenti obligatur ad obſervantiam ejus, & de facto tenetur ſolvere & ſtatim remanet liberatus à juramento, & poteſt rem vel pecuniam ſolutam repetere per conditionem ſine cauſa, quia turpiter, & ſine cauſa eſt apud eum, tex. eſt in cap. ſignificante, de pignoribus, & ibi communiter Doctores tex. in cap. debitores de jurejur & ibi etiam Doctores, & per illa jura tenet Bar. in l. ſi quis pro eo, ff. de fidejuſſor. 4. columm. & ibi alii Doctores idem Bartol. in l. Sejus & Agerius, ff. ad legem Falcid. Aliquando, & quintò annullatur actus, vel contractus ratione ſolennitatis omiſſæ, ut in teſtamento, in quo deficit legitimus numerus teſtium, vel in ſtipulatione, in qua deficit interrogatio, vel deficiunt alia pro forma, & ſolennitate à jure requiſita, & tunc non firmatur juramento, quia talis ſolennitas eſt inducta propter publicam utilitatem, quæ non non poteſt voluntate & conſenſu partum tolli, & revocari, argumento tex. in l. jus publicum, ff. de pactis, textus in l. nemo poteſt, ff. de legat, 1. cum ſimilibus; quod notabiliter intellige, ut non valeat tanquam teſtamentum, vel ſtipulato ſolennis, ſed ſi contineat ſolennitatem, per quam poſſit valere, ut condicillus, vel pactum, vel pollicitatio, valebit illo modo, quia juramentum interpoſitum ſuper aliquo actu contractu, vel teſtamento, habet maximum effectum, ut valeat modo, quo poſſit de jure valere textus eſt ſingularis & unicus in l. cùm pater, §. filius matrem, ff. de leg. 2. quem ibi ad hoc notat & commendat Bartol. & communiter Doctores & reputat ſingularem, & unicum Bald. & Imola. & iſtam ſententiam & concluſionem ponit Bart. in dict l. ſi quid pro eo, ff. de fidejuſſ. penultim. colum. & ibi communiter Doctores Abb. in cap. cùm contingat, de jurejur. 20. colum. numero 25. & ibi communiter Doctores. Aliquando, & ſextò annullatur actus vel contractus favore alicujus perſonæ principaliter propter fragilitatem ætatis vel ſexus, vel propter alias ſubdtiorum utilitates, licèt ſecundariò fiat favore publicæ utilitatis, & tunc bene firmatur juramento: quia iſta eſt regula, & concluſio generica in iſta materia, quod juramentum, quod non eſt contra bonos mores, nec contra publicum utilitatem principaliter, nec vergit in diſpendium ſalutis æternæ, nec in præjudicium tertii, ſed ſolius jurantis, debet ſervari favore animæ & conſcientiæ, quæ cunctis rebus eſt præferenda, ut in cap. 1. & per totum. 22. q. 4. & in cap. ſi vero, de jurejurando, cum ſimilib. Ex quo infertur quod ſi minor jurat contractum, non poteſt illum reſcindere remedio nullitatis, nec beneficio reſtitutionis in integrum, tex. eſt cum materia in authent ſacramenta puberum, Cod. ſi adverſ. vendit. & ſuprà latè dictum eſt.

Secundò infertur, quod ſi mulier venda aut 17
alienet rem dotalem cum juramento, non poteſt contractum revocare, nec aliquo remedio reſcindere, tex. eſt in cap. cùm contingat, de jurejurand. textus in cap. licet mulieres, eodem tit lib. 6.

Tertiò infertur, quod ſi quis renunciet futuræ ſucceſſioni cum juramento, valet & tenet talis renunciatio, & firmatur juramento, tex in cap. quamvis pactum, de pactis in 6.

Quartò infertur, quod licèt mulier non poſſit eſſe fidejuſſor, ut in titul. ff. & Cod. ad Velleian. tamen bene obligetur cum juramento; tex. eſt notabilis & expreſſus in cap. ex reſcripto, de jurejurando.

Quintò infertur, quod licèt donatio inter maritum & uxorem non valeat, ut per totum, ff. & C. de donatione inter virum & uxorem, tamen firmatur juramento: ita tenet Bart. in d l. ſi quis pro eo, ff. de fidejuſſ. fin. colum. & ibi communiter Doctor. idem Bart. in l. Seius Agerius, ff. ad leg. Falcid. fin. quæſt. & ibi etiam Doctores, Abbas, Panormit. & communiter Canoniſtæ in cap. fin. de donat. inter virum, & uxor. Joan. Andr. in addit. ad Specul. in rubr. de donatione inter virum & uxor. fin. quæſt. Cardin. in clement. 1. §. porrò de jurejurando, 5. quæſtione, Angel. de Peruſ in l. penult. §. mulier, ff. ſolut. matrim. Paul. de Caſtro in l. pact. quæ contra, C. de pactis. Alexand. in conſil. 8. ſecundo volumine.

Sexto infertur, quod licèt donatio inter patrem, & filium non valeat, ut in l. 2. Cod. de inoffic. donation. & in l. donationes, quas parentes, Cod. de donationibus inter virum & uxorem, & ſimilibus: tamen firmatur juramento, ita, Bald. in l. final. Cod. de uſucapion. pro donatione fin. colum. penult. quæſt. idem Bald. in repet. l. 2. ff. de jurejurando, 44. colum. Alexand. in l. ſi donat. Cod. de collat. Jaſ. in l. frater à fratre, ff. de condictione indebiti, 2. lectura, penult. colum. Doctor. Segura in repet l. 1. §. ſi vir. uxori, ff. de acquir. poſſeſſ. 3. fol. 4. col.

Septimo infertur, quod licèt donatio ultra quingentos ſolidos non valet ſine inſinuatione, ut in l. ſancimus, Cod. de donat. tamen bene firmatur juramento: ita notat Joan. Andr. in addit. ad ſpecul. in tit. de inſtrument. edition. §. porrò. verſic fin. 1. col. Abbas in cap. cùm contingat, de jurejur. 12. col. n. 17. & ibi late Imola num. 90. & ibi alii DD.

Octavo infertur, quod licet promiſſio arrarum non poſſit valere in iſto regno ultra decimam partem bonorum, ut in l. 1. & per totum titul. 2. libro 3. fol. 100 & in l. 50. Tauri. tamen bene firmatur juramento, ita Gloſſ. ordinaria in l. 4. tit. 2. lib. 3. fol. 100. Palat. Rub. in repet. fol. 14. 2. col.

Nono

Nono infertur, quod licèt hodie donatio omnium bonorum præſentium non valeat, ut in leg. 60. Tauri, tamen firmatur juramento, ita dixi & probavi in d. legib. Tauri.

Decimo infertur, quod licèt pactum vel tranſactio ſuper alimentis de futuro debitis ex ultima voluntate non valeat, ut in leg. cum hi, ff. de tranſact. tamen bene confirmatur juramento, ita Bartol. in dict. leg. ſi quis pro eo. ff. fidejuſſ. fin. colum. & alii Doctor. Abbas in dict. cap. cùm contingat, de jurejur. 21. colum. num. 30. & ibi Imol. num. 93. Alexand. in leg. qui Romæ, § duo fratres, 30. colum. infrà iſto titul. Jaſ. qui bene loquitur in leg de alimentis, Cod de tranſact. 2. colum. num. 3.

Juxta prædicta tamen pro complemento hujus materiæ utiliter, & neceſſariò quæro, ſi mulier vendas vel alienet rem dotalem cum juramento ad inſtantiam & requiſitionem mariti, vel filius juſſu & contemplatione patris renunciet futuræ ſucceſſioni paternæ vel maternæ, talis contractus valeat & teneat, vel dicatur factus metu reverentiali: & ſit ſufficiens ad reſciſſionem contractus, & juramenti tanquam metu interveniente; & videtur quod ſic. Primo per l. 1. § quæ onerandæ, ff. quarum rerum actio non detur: ubi probatur quod metus reverentialis, quem habet uxor reſpectu mariti, vel filius reſpectu patris, vel libertas reſpectu patroni eſt ſufficiens ad reſciſſionem actus, vel contractus, & ibi expreſsè tenet & commendat Gloſſ. ordinaria in verbo belliſſimè, & ibi Oldrad. Alber. Bartol. antiqui, & ad hoc illam Gloſſ. juncto tex. reputat ſingularem, & unicam Raynerius in leg. penultim. ff. de furtis, notat etiam & commendat Bald. in leg. pactum, Cod. de collat. 2. colum. 1. quæſt. idem Bald. in l. 1. Cod. de bonis maternis. 3. colum. idem Bald. in l. ſi ſine, Cod. ad Velleian. 1. col. 2. quæſt. Secundo facit tex. notabilis in l pen. ff. de furtis, ubi habetur, quod ſi quis tempore furti ſibi commiſſi tacuit ex nimia reverentia, non videtur conſentire, ſed aget actione competi ad rem recuperandam, & hoc notant & commendant ibi communiter Doct. & illum tex. ad hoc ſummè notat & commendat Bald. in cap. 1. §. item ſacramento, de pace tenenda, juramento firmanda in uſib. 2. colum. num. 7.

Sed his non obſtantibus ego teneo contrariam ſententiam & concluſionem: imo, quod talis contractus valeat, & teneat, & metus reverentialis non ſufficiat ad reſciſſionem ejus. Primo, quia talis metus non dicitur ita gravis, ut cadat in conſtantem virum, prout de jure requiritur ad reſciſſionem actus, vel contractus, argumento tex. in l. metum, la 2. ff quod metus cauſa, tex. in l. ſi per vim. Cod. eodem tit. tex. in l. ſi donationis, eodem titul. tex. in l. 2. §. fin. ff. ex quibus cauſ. mar. tex. in l. ſi quis ab alio, ff. de re jud. tex. in l. vani timoris, ff. de re jud. tex. expreſſior cæteris in l. interpoſitas, Cod. de tranſact. Cujus verba ſunt: Nec tamen quilibet metus ad reſcindenda ea, quæ conſenſu terminata ſunt ſufficit, ſed talem metum probare oportet, qui ſalutis periculum, vel corporis cruciatum contineat, tex in cap. cùm dilectus, quod met. cauſ. & utrobique communiter Doctor. & idem eſt in dolo adhibito ſuper aliquo actu; vel contractu, quia ad hoc ut per eum reſcindatur, requiritur quod ſit talis, qui pruden iſſimum falleret, argumento prædictorum, & in terminis ita tenet, & declarat Innoc. in cap. cùm dilectus, quod met. cauſ. 2. colum. Bald. in rub. Cod. de reſcind. vend. Jaſ. ubi valde commendat in dict. l. interpoſitas, Cod. de tranſact. 2. col. n. 4.

Secundò & in ſpecie pro hac ſententia & concluſione, facit tex. formalis, & expreſſus in cap. cùm contigat, de jurejur. & in cap licèt mulieres, eodem titul. lib. 6. ubi diſponitur, quod talis contractus factus per mulierem ſuper re dotali cum juramento valet & tenet, tex. in cap. quamvis pactum, de pactis. in 6. ubi habetur, quod filius vel filia poteſt cum juramento renunciare ſucceſſioni patris vel matris, favore & contemplatione eorum, tex. in l. pactum quod dotali, Cod. de pact. tex. in l. pactum, Cod. de collat. tex. in l. fidejuſſor, §. pater, ff. de pignor. tex. in l. 1. C de filio famil. mino. tex. notabilis & melior in l. final. C. qui & adverſ. quos, ubi habetur, quod valet, & tenet contractus inter patrem & filium, adeò quod non competit reſtitutio, quia non præſumitur læſio, tex. in l. patre, ff. de ritu nuptiarum; quod intellige præterquàm, ſi cum prædicto metu reverentiali interveniant minæ, vel verbera: quia tunc bene ſufficit ad reſciſſionem actus, vel contractus, argumento tex. in l ad invidiam, C. quod metus cauſ. tex. notabilis in l. ſi donationis: eod titul. ibi, vel capitales minas pertimeſcendo, quorum qualitas cum non ſit à jure determinata, debet relinqui judicis arbitrio, argumento text. in l. metum, ff. ex quib. cauſ. major. ibi, ſed hujus rei diſquiſitio judicis eſt.

Et in expreſſo iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Bartol. in dict. l. 1. §. quæ onerandæ, ff. quarum rerum actio non detur, in fine, & ibi Angel. Cuman. & alii Doctor idem Bartol. in l. interpoſitas, C. de tranſact. 2. col. num. 6. & ibi Baldus, 1. columm. & communiter Doctor. idem Bartol. in l. ad invidiam, Cod. quod metus cauſa, & ibi Angel. Paul. & communiter alii Doctor. Joan. de Imol in l. ſi cùm dotem, §. eo autem tempore, ff. ſolut matrim. 1. colum. num. 4. & ibi Alexand. 3. colum. Abbas in cap. cum contingat, de jurejum. 1. colum. & Innocent. in cap. cauſam matrimonii, de offic. deleg. 1. col. & ibi Abb. 2. col. num. 5. Felin. & communiter Doctor. idem Abb. in cap final qui cleri. vel voven. Angel. de Aret. in §. quadrup. Inſtit. de action. 3. colum. & ibi notabiliter Jaſ. 7. colum. num. 61. Gregorius notant, in cap. quamvis pactum, de pactis in 6. 12. colum. num. 45. quod iterum intellige, quando minæ eſſent capitales, & terribiles, d ſecus ſi leves, ita probant jura per me ſuperius allegata, & in terminis ita tenet Abb. in dict. cap. cauſam matrimonii. Adde tamen, quod ſi pater, maritus, vel patronus ſit valde ſeverus, & crudelis, & ſolet iraſci, & gravem injuriam inferre eis, qui eorum mandatis non parent, reſcinditur actus contractus, ſicut ſi præceſſiſſent minæ, vel verbera, ita re ſingulariter determinat Abb. Panormit. in dict. cap cauſam matrimonii, 2. colum. de offic. deleg. & ibi ſequuntur alii Doctor. idem Abbas in c. cùm inter, de electione, 2. colum. Item adde, quod ſuperior concluſio, quæ habet, quod quando præcedunt minæ, vel verbera metus reverentialis eſt ſufficiens ad reſciſſionem actus vel contractus debet extendi, etiamſi talis actus, vel contractus fiat ex maximo intervallo; unde ſi uxor minata, vel verberata à marito, conſentiat durante in matrimonio debet reſcindi, argumento prædictorum jurium, & in terminis ita tenet, & declarat Bartol. in leg. penultima, ff. de conditione ob turpem cauſum, 2. colum. penult. quæſtione, & ibi Angel. Fulgoſ. & Jaſ. tenet etiam Abb in cap. 2. quod metus cauſ fin. colum. Anton. & communiter alii Doct. in cap. cauſam matrimonii, de offic. deleg Bartol. in l. fin. ff. ſi quis aliquem teſtar. prohib. fin. colum. & quæſt. Paul. & alii Doctores in

l.fin. Cod. eodem titul. Alexand. & Moderni, *in l. ſi cum dotem, §. autem tempore. ff.ſolut. matrim.* & hoc f reputat valde ſingulare Jaſ. *in §. quadrupli, Inſtitut. de action.* 8. *colum. n.* 66 & idem eſt in judice inferente metum alicui ſubdito ſuæ Juriſdictionis, quia præſumitur durare toto tempore, quo durat in officio, ita tenet Cynus *in l. 1. Cod. quod metus cauſa*, Bald. *in l. noviſſimè, ff. quod falſo tutore auctor.* Prædicta tamen limita, & intellige præterquàm ſi actus, vel contractus fiat in præſentia judicis, vel propinquorum, quia tunc facit ceſſare metum, & operatur quod non poſſit reſcindi, etiamſi probentur minæ, vel verbera, argumento tex. *in l. tranſact.* & ibi Bartol. & alii Doctores. Alexand. *in l. ſi cum dotem, §. eo autem tempore, ff. ſoluto matrimonio,* 3. *columm.* Jaſ. ubi valde commendat *in dict. §. quadrupli, Inſtit. de actione,* 6. *colum. num.* 63. Seſi contrarium eſt tenendum: imò, quod talis præſentia judicis vel propinquorum non ſufficiat ad tollendum metum, ſed tantùm gravat mulierem, filium, vel perſonam ſubjectam oneri probandi, ut teneatur probare duriorem, & graviorem merum, g. ita tenet & declarat Bald. Paulus *in dict. l. tranſactionem Cod. de tranſact.* Felin. *in cap cauſam matrimonii, ff. de offic deleg.* 3. *column. num.* 6. quod eſt bene notandum. Sumus in hoc principali articulo, quæ perſonæ prohibeantur contrahere, & primò diximus, quod minor prohibetur contrahere, de quo late, & magiſtraliter diximus; nunc autem proſequendo materiam dico, quod ſecundo, & principaliter prohibetur omnis perſona, quæ ſenſu & intellectu caret, ut furioſus, mente captus, freneticus, ebrius, dormiens, & ſimilis perſona, textus eſt *in leg in negotiis, ff. de regul. jur.* tex. *l. 1 §. furioſum, ff de action. & obligat* tex. *in leg. ſi furioſo, ff. ſi certum pet.* tex. *in l. 1. & per totum, ff. de curat. furioſ.* tex. *in l. 1. & per totum, Cod. eodem titul.* tex *in §. furioſus, Inſtit. de inutil. ſtipul.* & utrobique communiter Doctor quod extende, ut etiam ſibi acquirere non poſſit, nec in favorem ejus aliquem actum vel contractum facere, quia penitus caret ſenſu & intellectu licèt minor, & alia inhabilis perſona poſſit, ut ſuprà ſuo loco diximus: ita tenet & declarat Paul. de Caſtr. *in leg. mutum, ff. de acquirenda hæreditate,* cum quo tranſeunt cæteri Doctores. Item etiam extende, ut talis actus, vel contractus non poſſit firmari juramento, quia debet habere tria eſſentialia à jure requiſita, judicium, veritatem, & juſtitiam, quæ omnia iſto caſu deficiunt. Confirmatur etiam, quia talis perſona non poteſt delinquere, nec de jure, tex. eſt *in leg. Divus Marcus, ff. de offic. præleg.* textus *in leg. infans, ff. ad leg. Cornel. de ſicar.* tex. *in leg. 5. verſicul igitur, ff. ad leg. Aquil.* tex. *in leg. penultim. §. fin. ff. ad legem Pomp. de parric.* tex. *in l. 1. §. ff. de injur.* tex. *in leg. qui juraſſe, ff. de jurejurando,* tex. *in capitulo illud, & quaſi per totum 25. quæſtione prima.* tex. *in capitul. unuſquiſque, 2. quæſt.* 4. tex. *in clementina prima de homicidio*; quod tamen eſt verum & procedit, quando habet farorem, & morbum perpetuum: ſecus vero ſi per dilucida intervalla, quia illo medio tempore ſanæ mentis poteſt omnia facere & gerere, ac ſi eſſet perpetuo ſanæ mentis, modo habeat curatorem, modo non, quia ſi habet illo medio tempore, ceſſat & ſuſpenditur ejus adminiſtratio, licèt virtus, & ſubſtantia officii duret, tex. eſt ſingularis *in leg. cum aliis, Cod. de curat. furioſ* quem ibi ad hoc ſummè notat & commendat Gloſſ. ordinaria, Bald. & communiter Docto: t ex his infertur, quod juvenis maſculus, vel fœmina amore cep us vel capta æquiparetur hebrio, h & non valeat actus, vel contractus ab eis geſtus, Gloſſ. eſt ſingularis in jure *in §. fin. Inſtitut. de ſucceſ. ſublat.* & ibi notant & commendant Doctores, cui eſt ſimilis *in authentica de eligen. ſecundò nuben. collation. prima.* Confirmatur ex ſententia Philoſophi dicentis, vinum & mulier apoſtatare faciunt; & ſicut unum privat ſenſu & intellectu, ita aliud: & habetur Eccleſiaſtic. *cap.* 17. ex quo dicebat Alber. *in l. 1. Cod. de hæreticis,* quod nun poteſt accuſari de hæreſi.

Tertiò, & principaliter prohibetur mutus, & 29 ſurdus, quod intellige in contractu verborum, quia cùm careat verbis, quæ in tali contractu requiruntur pro forma, non valet nec tenet talis contractus, ſed omnes alii actus vel contractus, qui conſenſu, re, vel aliis modis celebrantur, bene poſſunt ab eo fieri per ſigna, vel alios corporis motus, quibus datur intelligi ejus voluntas, & conſenſus. Ex quo deducitur, & infertur, quod proderit facere contractum emptionis, & venditionis, ſocietatis, mutui, commodati, depoſiti, & denique omnes alios actus & contractus, & quaſi contractus, ut adire hæreditatem ſibi delatam, negotia alterius gerere, & ſimiliter, textus eſt *in leg. ſi ſtipuletur, §. fin. infrà iſto tit.* tex. *in l. 1. §. fin. ff. de action. & obligat.* tex. *in leg. obligamur, §. fin. eodem titulo*; tex. *in leg. in quibuſcumque, eodem titulo,* tex. *in leg. ubi non voce, ff. de regul. jur.* tex. *in leg. item quia, ff. de pactis,* tex. *in l. mutus, ff. de jure dot.* tex. *in l. mutus, ff. de procurat.* tex. *in l. mutum, ff. de acquirenda hæreditate,* tex. *in §. mutum, Inſtitut. de inutil. ſtipul.* tex. *in cap. cum apud, de ſponſalibus,* & utrobique communiter Doctores; hodie tamen de jure noſtro regio bene poterit talis mutus, & ſurdus etiam facere contractum verborum, quia in eo non requiruntur verba formalia nec ſolennis ſtipulatio, ſed ſufficit conſenſus ſimpliciter adhibitus, ut *in leg. 3. titul. 8. lib. 3. ordinam.* quod tamen intellige, quando eſt mutus & ſurdus caſu, vel accidenti: ſecus verò ſi à natura, quia tunc nullo modo potuit intelligere ſubſtantiam, & naturam ipſius actus quem agerit, ut poſſit illum exprimere ſignis, & contineret impoſſibilitatem, & repugnantiam, & ſic nullo modo talis actus, vel contractus valeret, iſta eſt Gloſſ. ſingularis & unica, quæ ſic debet intelligi *in l. qui id quod, §. mutus, ff. de donatione,* argumento tex. *in l. diſcretis, Cod. de teſtament* ubi ita diſponitur in ultima voluntate & aditio illam Gloſſ. reputat ſingularem, & unicam ubi Paul de Caſtro *in dict. §. mutum* Imola, Cumanus, & communiter Doctor. Jaſon *in l. mutum. ff. de acquirenda hæreditate,* idem Jaſon. *in d. l. diſcretis,* & hoc caſu, quando eſt mutus, & ſurdus à nativitate, vel ex poſt facto, & non poteſt explicare mentem, & animum ſuum ſignis, datur ſibi curator tanquam minori vel dementi, tex eſt ſingularis *in l. ſervo injuncto, §. ſi pupillo, ff. de Trebel.* & ibi ad hoc notat & commendat. Bartol. Alber. Paul. Imola, & communiter Doctor. & reputat ſiularem, Bart. & alii Doctor. *in l. mutum, ff. de acquir. hæred.*

Item etiam, ſi quæras qualiter, & quibus ſignis talis mutus, & ſurdus ex poſt facto & ſic caſu, vel accidenti poſſit exprimere, & oſtendere conſenſum, & voluntatem ſuam; breviter dico, quòd ſequentibus modis. Primò ſi tabellio, vel notarius haberet notam conditionem perſonæ, & daret fidem, quod per ſigna, & nutus ipſe cognovit, & percepit morem, & conſenſum e us, argumnto

gumento tex. *in l. ſciendum, infrà eodem*; ſecundo modo, quando daret fidem quod conſanguinei, vel vicini, vel aliæ perſonæ, quæ haberent notam conditionem ejus, ſibi dixerunt, argumento textus *in leg. 1. fin. infrà iſto tit.* quem tex. in ſuo caſu reputat ſingularem & unicum, Bald. *in l. directas C. de teſtam manum.* & Moderni *in dict. §. fin.* tertio modo, quando ipſi de hoc nihil ſciunt, tamen probaretur, quod fecit aliquos actus, motus, vel ſigna exendendo brachia vel capite, vel humeris annuendo, quibus hoc ſignificaret, ita ſingulariter & magiſtraliter Bart. *in l. mutum, ff. de acquir. hæred.* & ibi communiter Doctores.

Quartò, & principaliter prohibetur contrahe-
30 re prodigus, cui bonis interdictum eſt: nam ſi quis prodigaliter, indiſcretè, & inconſultè, devaſtat, & conſumit patrimonium ſuum, cauſa cognita, & præcedente cognitione, debet ei per judicem interdici bonis, & poſtea non poterit contrahere, imo nec teſtari nec codicillari; tex. eſt capitalis & expreſſus *in l. is cui bonis, infrà iſto tit.* tex. *in leg 1. & per tot. ff & Cod. de curator. furioſ. & prodig.* tex. *in l is cui lege, ff. de teſtament.* tex. *in §. item prodigos, Inſtitut. quibus non eſt permiſ. fac. teſtament, cùm ſimilibus* & idem diſponit *lex 5. tit. 12. 5. part. & l. 13. tit. 1. 6. part.* Cujus ratio eſt, quia propter tale vitium præſumitur carere ſenſu, & intellectu, & æquiparatur furioſo, vel pupillo, tex. eſt *in leg. hi qui, §. fin. ff. de tutor, & curat datis ab his, in l. certi condictio, ff. ſi certum pet.* tex. *in l. Falcinius, §. ideo, ff. quibus ex cauſ. in poſſ. eas.* Secunda ratio eſt, quia convenit reipublicæ ne ſubditi malè utantur ſubſtantia ſua tex us eſt *in authent. ut judices ſine quo quo ſuffrag. §. conſideravimus, collat. 2.* tex. *in §. ſed major Inſtit. de his, qui ſunt ſui, vel alieni jur.* & inde eſt, quod i prodigus dicitur quaſi procul à regimine, ſecundum Ariſtot. quem refert Baldus *in dict. l. is cui, ff. de teſtament.* & hoc caſu datur ei per judicem curator, qui adminiſtret bona ſua tanquam minori, vel furioſo, tex us eſt *in d. l. 1. & per tot. ff. & Cod. de curat. furioſ.* Unum tamen eſt, quod actus, vel contractus geſtus cum tali curatore prodigi adeò valet, & tenet, quod licèt ex eo prodigus ſit læſus, non poteſt reſtitui, quia lege non reperitur cautum, ita ſingulariter Odofred. *in l ſi curatorem habens, Cod. de in integrum reſtit.* 3. *colum.* & ibi Alberic. 2. *colum.* Sed contrarium eſt tenendum, imò, quod hoc caſu comperat reſtitutio, quia omnia beneficia & privilegia, quæ de jure competunt minoribus, competunt etiam prodigis iſta eſt Gloſſ. ſingularis & unica *in l 2. C. de curat. furioſ. in verbo, ad agnatum,* & ad hoc notat & commendat ibi Bald & alii Doctor. idem Bald. *in l. fin. Cod. in quib. cauſ. reſtit. in integr. non eſt neceſ.* 1. *colum. num.* 2. illam etiam Gloſſ. ad hoc reputat ſingularem, & unicam Bald. *in cap. 1. de beneficio fratris in uſib. feud.* 2 *colum n.* 4 reputat ſingularem Joan. de Imol. *in l. Imperatores ff. de re judic.* 1 *colum. in medio,* idem Imol. *in leg. ſi vero, §. de viro, ff. ſolut. matrim,* 1. *colum.* Bald. *in l. ſi curatorem habens Cod. de in integ. reſtit.* & ibi Paulus de Caſtro Alexand. & Jacob. de S. Georg. Bart. *in l. Marcellus, ff. de fidejuſſ.* 1. *col.* & ibi Baldus, Imola & alii Doctores, Bolognius *in repetit. rubric. ff. ſi cert. petat. penult. colum. numero* 61.

Dubium tamen eſt ſi quis ſit notoriè prodi-
31 gus, & immoderatè expendat patrimonium ſuum, non tamen eſt ſibi facta interdictio per judicem, an poſſit contrahere vel quaſi contrahere, teſtari, vel codicillari; & videtur quod non, cùm æquiparetur pupillo, vel furioſo, ut juribus ſuprà allegatis: item etiam, & ſecundò, quia notorium & ſententia æquiparantur, tex. eſt *in l. emptorem, ff. de action. empt.* tex. *in l. ſi verò pro condemnato, 1. §. ff. qui ſatiſd. cogan.* ſi ergo notorie prodigus, fruſtra requiritur judicis interdictio. Tertiò facit textus ſingularis in jure *in l. ſi quis cùm ſciret, in fin. ff. uſucap. pro emptore* ubi habetur, quod ille qui emit ab eo, qui ſcit ſtatim perditurum, & conſumpturum in malum & depravatum uſum, non eſt in bona fide, nec habet eum obligatum: nec aliquo modo poteſt contra eum agere vel aliquod petere, & iſtam ſententiam, & concluſionem tenet Gloſſ. ordinaria *in l. is cui lege, ff. de teſtam. in gloſſ. 1. in fin.* Petr. de Peruſ. *in l. is cui bonis, ff. de verbo. oblig.* Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum: imò quod notoriè prodigus poſſit contrahere, & teſtari, & omnia facere, quæ quilibet ſanæ mentis poteſt facere antequam ſibi interdicatur bonis: unde adverte in practica, quod requiritur cauſæ cognitio de dilapidatione: item quod detur ſibi curator: item, quod judex interdicat ei bonorum ſuorum adminiſtrationem: item, quod faciat publicè præconizare, ut nullus de cætero cum eo contrahat, ita probat tex. *in d. l. 1. & per totum, ff. de curat. furioſ.* tex. *in l. 1 & per totum, C. eodem titul.* tex. *in l is cui bonis, infra iſto tit* tex. *in l. is cui lege, ff. de teſtam.* & in expreſſo ita tenet Gloſſ. *in d. l. is cui bonis,* & ibi communiter Doctores & idem diſponit *l. 5. tit. 11. 5. part.* Ex quo etiam inferas, quod ipſe prodigus eſt citandus ad interdictionem ſibi faciendam, cùm interim ſit libera perſona, & legitimus adminiſtrator bonorum ſuorum, & tractetur de ſuo maximo præjudicio, & honore, per regulam generalem tex. *in l. nam ita divus, ff. de adopt.* ita Angel. de Peruſ. *in dict. l. is cui bonis, colum. num.* 8. & dicit quod ita fecit judicari in civitate Peruſii, & ibi Imol. *fin. colum & quæſt.* Paulus de Caſtro 2. *colum. num.* 6. Alexand. *num.* 28. Rip *num* 26. Nec obſtat primum fundamentum pro contraria parte: quia reſpondeo, quod prodigus benè æquiparatur pupillo & furioſo poſt factam interdictionem, antea verò non: & hoc caſu loquuntur prædicta jura. Secundò non obſtat quod notorium & ſententia æquiparatur, quia illud eſt verum & procedit quoad liquidationem facti, non tamen quoad juris effectum ita Bald. *in l is cui lege ff. de teſtam,* Jaſ. *in leg is cui bonis, infra eod.* 5. *colum.* Tertiò non obſtat tex. *in d. l ſi quis cùm ſciret, ff. pro emptore:* quia loquitur, quando qui ſcienter contrahit cum aliquo, quem ſcit ſtatim conſumpturum in certum malum uſum determinatum, ut ſi luſori exiſtenti in ludo mutavit pecuniam, vel adoleſcenti cauſa libidinis, ut daret meretrici, quia tunc non poteſt repetere, quia videtur ſua culpa perdere, & alium ad malos mores inducere: & ad hoc illum tex. notat & commendat ibi Bart. & communiter Doctor. antiqui, & reputat ſingularem & unicum Joan. de Imol. facit etiam tex. *in leg ſi vero non remunerandi, §. ſi adoleſcens, ff. mandati,* & ibi notant & commendant Doctor. & idem diſponit *l 25. tit. 11. 5. part.*

Item quæro, ſi alicui ſit datus curator, & interdicta adminiſtratio tanquam prodigo, cum non ſit; an valeat talis datio & interdictio & breviter dico quod ſic, donec per judicem declaretur & revocetur, quia ſemper præſumitur pro ſententia & decreto, ut *in l. Herennius, §. Caia ff de evict.* & ita tenet Gloſſ. ordinaria *in d. l. is cui bonis,* & ibi Bart.

Bart.Coman.& alii Doctor.Gloſſ.*in l. Labeo,ff. de uſucap.*& ibi etiam Doctor.Gloſſ.*§.item prodigus, Inſtit. quib. non eſt permiſ. facer. teſtam.* & ibi communiter Doctores, Abbas, & Canoniſtæ *in cap 1.de re judic.*& iſtam dicit magis communem opinionem Jaſ. *in dict.l.is cui bonis,7.col.n.* 14.

Item etiam quæro, an prodigus cui bonis interdictum eſt, obligetur juramento? & videtur quod ſic. Primò, quia minor 25. annis licèt habeat curatorem, & ſit ei interdicta rerum immobilium alienatio, ut *in leg.1. & per totum, C. de præd. minor.* obligatur juramento, ut *in auth. ſacramenta puberum,C.ſi adverſ.vendit.*Secundò,quia res dotalis licèt ſit interdicta ejus alienatio per legem,ut *in leg.1. & per totum, ff. de fundo dotali*: tamen cum juramento valeat: & tenet ejus alienatio,ut *in leg. cùm contingat; de jurejur,cum ſimilibus* ergo prodigus obligetur juramento; & iſtam ſententiam & concluſionem tenet Anton. *in d.cap.cùm contingat*, 4. *colum.* & ibi latè Imola 6. 5. *colum. num.*68. Roman. *in d. l. is cui bonis,* 6.*col num.* 2. & ibi Aretin.5.*colum.num.*5.Sed his non obſtantibus contrarium eſt tenendum, imò quod non obligetur juramentò. Primò quia juramentum debet continere tres comiter, & requiſita, juſtitiam, veritatem, & judicium, quæ non cadunt in prodigum Secundò quia poſtquam ei eſt interdicta àdminiſtratio, æquiparatur infanti furioſo, ut in juribus ſuprà allegaris, quia non obligantur juramento, & in expreſſo iſtam ſententiam & concluſionem tenet Jacob.de Aretin. *in leg.qui habet,§. pupillus, §. de tutel* & ibi Bartolus Baldus, & alii Doctores, idem Bartol. *in d.l.is cui bonis,infrà iſto tit. fin. colum. & quæſt.* ibi Baldus *in fin.* Angel.1.*col.* Paul. 1. *colum.num.* 4. Alexand. 4. *columm. num.* 24. Jaſ. 9. *colum. n.* 4. Ripa *penult. col.num.* 57.Baldus *in leg.* 1. *C.de ſacroſanct.Eccleſ.1.lect.4. col.* idem Bald. *in l.* 1.*ff. de jurej.* 5.*col. verſic. quidam alii*, idem Bald. *in l.* 2. *C. de reſcin l. vendit.* 6. *colum.* 10. *quæſt.* Abbas *in cap. cùm c ntingat, de jurejur.* 11.*c ll. n.*16. & ibi Anchar. *fin. col.*& alii Doctores, Fabianus de Monte ubi reputat ſingulare *in tract. tract. de emption. & vendition.* 22.*quæſt.*

Item quæro, an propter animi vitium perſonæ, & malos mores poſſit fieri interdictio bonorum? & breviter & reſolutivè dico quod ſic, unde ſi aliqua mulier vivat luxurioſè, & inhoneſtè, poteſt per judicem ei fieri interdictio bonorum, quia major defectus & vitium eſt in perſona, quàm in bonis:item quia cùm malè & iniquè conſumat perſonam, & ea malè utatur, à fortiori conſumet bona: textus eſt capitalis & expreſſus *in l. & mulieri,ff.* de curat *furioſ.*cujus verba ſunt. Et *mulieri, quæ luxurioſè vivit, bonis interdici poteſt*: & ad hoc notat & commendat ibi Gloſſa ordinaria, & communiter Doctor. antiqui & illum textusad hoc reputat ſingularem Bald *in cap.cùm decorem,de vita & honeſtat.cler.* 2. *colum.* ubi ex hoc dat conſilium conſanguineis talis mulieris,ut petant à judice ſibi fieri interdictionem, & ſic non poterit teſtari, & ſuccedent ad in teſtato.Idem tenet Jaſon quem omnino vide *in leg.* 4.*§.ſed quod meretrici*,1.*colum. ff. de cond. obturp. cauſ.* verum tamen eſt, quòd ille tex. poteſt intelligi in muliere prodigaliter vivente quo ad bona, quia luxuria apud Latinos accipitur pro diſſipatione bonorum, ita ibi Gloſſa ordinaria *in* 2. *lect.* & probat tex. *in l. ex damni infecti ſtipulatione, ff. de damno infecto* & ibi Gloſſa ordinaria & Doctores, tex. *in l.non debet. ff. de do'o. &* iſtum intellectum ad illam legem tenet Aretin. *in dict.l.is rei bonis,fin.col. &* apud Latinos ita tenet Calepinus *verbo luxuria*, ubi plures auctores allegat,ſed licèt,iſte intellectus poſſit eſſe in ſe verus,tamen ſuperior eſt etiam verus & tenendus, & communiter aprobatus, & confirmari poteſt, quia cùm jura communia expreſſè dixerint, quod prodigo interdicatur bonis, & maſculinum concipiat fœmininum, nulla erit neceſſitas particulariter idem diſponendi in fœmina. Dubium tamen eſt notabile an diſpoſitio illius legis habet locum in maſculo, ut ſi luxurioſè & inhoneſtè vivat ſiat ſibi interdictio bonorum; & videtur quòd ſic, quia in eo militat eadem ratio. Secundò,quia ille textus *in d.l.& mulieri*, eſt in practica,& ſenſus ejus eſt,quod nedum maſculo luxurioſè viventi interdicatur bonis, ſed etiam mulieri.

Tertiò facit textus *in l.fin. §. minores, Cod.de ſentent.paſſi*, & iſtam ſententiam & concluſionem tenet Bald.*in l ſi ea lege fin. col.C.de cond. ob cauſ.* Rip. *in d.l.is cui bonis,6. colum.num.*35. Doctores de Segura *in repet. l. Imperator, ad ff. ad Trebell. penult. colum.* Sed his non obſtantibus contraria ſententia & concluſio eſt verior.& tenenda, imo quod maſculo luxurioſè viventi non fiat interdictio. Primò, quia genus fœmininum nunquam comprehendit maſculinum in odioſis, neque in favorabilibus,tex.eſt *in l ſi ita ſit ſcriptum ff.de legat.*2. textus *in §.fin.quibus tutor dari pot. cum ſimil.*Secundò, quia magis ardet in fœmina ſtimulus carnis,& maſculus eſt conſtantior & ſagacior; ideo in ea eſt major ratio interdictionis, & in expreſſo ita tenet Specul.*in tit. de actore §.verſic.ſed utrum maſculo* & ibi Joan.Andr.*in addit.*Alber.& Cuman.*in d.l.mulieri.*Roman. *in l.is cui bonis,infrà iſto tit.penult.col.n.*15.Abbas *in c.paſtoralis, de jud.*2.*col.*Pala Rub.*in ſua repet.fol.*93.3.*col.* neque obſtat implicativa tex.*in d.l.& mulieri*, quia non implicat maſculum,ſed alios caſus interdictionis, quibus addit iſtum; neque obſtat etiam textus *in d.l.penult. §. minores,Cod.de ſent.pas.* quia loquitur in aliena adminiſtratione,ſcilicet filii,quæ debet auferri.Item adde prædictis, quòd ſi quis ſit luſor,& expendat & conſumat ſubſtantiam ſuam in ludo,ſit ſibi interdictio bonorum, argumento prædictorum jurium, ita Bald.*in c. cùm decorem, de vita & honeſtat. clericolum.* 2. *colum.* cum quo tranſeunt ibi Doctores, quod certè eſt ſingulare in practica,& idem eſt in guloſo & ebrio,ita Riol. *in d.l.cui bonis.*

Quintò prohibetur contrahere tutor.& curator cum pupillo vel adulto,quorum perſonas & bona adminiſtrat,niſi palam & bona fide, textus *in l.cum ipſe de contrahen.emption.* & ibi Gloſſa ordinaria & communiter Doctores, ubi vide de materia,& vide *l.*14 *tit.*19.*l.* 8.*ordin.& l.* 1 *tit.* 5. *l.*5.*& l.*4 *tit.* 55. *part.*

Sextò prohibetur judex in ſuo territorio contrahere cum ſubditis, de quo articulo vide textum Gloſſ. communiter Doctores *in l.* 1. *Cod. de contractibus judicum.*

Septimò prohibetur advocatus lite durante, ita probat textus *in leg.quiſquis, Cod. de poſtulando*, & ibi communiter Doctores, quos omnino vide.

Octavò prohibetur medicus contrahere cum infirmo,infirmitate duranta: ita probat textus *in l. medicus, ff. de variis & extraordin. crimin.* per quem tenet Alber. ibi: De cujus tamen veritate vide ibi alios Doctores.

Nonò & finaliter prohibetur hodie in noſtro regno contrahere mulier conjugata ſine licentia mariti,

mariti de quo articulo magiſtraliter dixi *in legibus Tauri.*

ANNOTATIONES.

a Quod pater legitimus adminiſtrator.*) Aliquantulum negligenter Azonem in præſentia noſter Gomez. re-
23 fert nec enim Azoid ſimpliciter ait,ſed cùm cauſa neceſſaria ſubeſt qua in re Azo communiter ſummo jure approbatur,ut latè tradunt Tiraquel. *in l.ſi unquam,in prin n.* 28. *Cod.de revocat. donat.*Didac. à Covarruv. *l.* 1. *var. reſol.c.* 8.*n.*6.& videndus omnino vir ſumma ſemper laude dignus Arius Pinelus *in l.*1.*part.*5.*n.*11.*cum ſequent.C. de bon.matern.*

b *Iſtam opinionem tenet.*]Idem affirmat Alex. *in l.qui juraſſe,in princ.ff.de jurejur.* Alciat.*in cap. cùm contingat, n.* 19.*de jurejur.* Didac. à Covarruv. *de ſponſal.* 1. *cap.* 5.§.1. *num.*4.

c *Item Felin. & communiter Doctor.*) Adde Dec. *in cap. cauſam matrimonii,n.*5. *de offic. del.* Alciat. *in l. int rpoſi-
27 tas,n.*5.*C.de tranſact.*latè Didac. à Covarruv. *de ſponſal.* 2. *part. c.*3. §. 6. *a n.* 3. qua in re labuntur Rod. Suarez, vir alioquin nec vulgatis ingenii, nec pœnitendæ doctrinæ, *allegat.*1.*fol.* 116. Petr. Duen. *Reg.*31.*var.*2.*ratio.* & intellige neceſſe eſſe probari præceſſiſſe verbera vel minas, ut iſte actus,de quo tractatur, fieret, nec enim generaliter ea antegreſſa oſtendere ſatis erit, ut notabiliter tradit Mat. ab Afflict. *deciſ.*246.*n.*4. Pariſ. *conſ.* 49. *numer.* 12.*lib.*4. etſi mihi contrarium æquius juſtius videatur, & magis menti ſcribentium conſentaneum, ſi quidem ſi ſatis ſuperque ducitur eum cujus metus reverentialis obtenditur, probatis fuiſſe moribus præditum, ut acriter tractaret ſibi dicto non audientes ut infra cum Gomez. *tit.*E obſervatur, etſi nullæ minæ præceſſiſſe dicantur,curſatis ſuper que ſimiliter non erit vel minas,vel ſaltem verbera ab homine minabundo allata eum monſtrare: intellige deinde ſuffecturum eſſe, ſi importunas preces, antoceſſiſſe probetur, illæ enim minarum loco fungentur, juxta eundem Mat. ab Afflict. *deciſ.* 9. *num.* 4. Didac. à Covarruv. ubi ſupra *in fine* §.6. Intellige ultimò etſi nullæ minæ nullà verbera præceſſiſſe doceantur ſatis futurum, ut contractus reſcindatur; ſi de enormi læſione conſtiterit, juxta Didac. à Covarrus ubi ſupra, *& in c. quamvis pactum*, 3. *part.* §. 4. *numero* 7. *de pact. lib.* 6. cui adde Jaſ. *n.* 5. *ff. de verb. oblig.*

d *Socin.conſil.* 273 *numero* 3. *&* 4. *lib.* 1.) Suffragatur *l.quis cùm alteri. in fin.* & quod ibi ſuffragatur, idem
27 *deciſ.* Mat. ab Afflict.336. *n.*5.etſi ego magis id ex perſonarum conditionibus metiendum judicis arbitrio exiſtimem.

e *Ita ſingulariter determinat.*] Idem affirmat Aret. *in l. interpoſitus, numero* 4. *Cod. de tranſact.* Boër. *dec.* 100.
27 *numero* 12. *& numero* 19. Roder Suarez *alleg.* 4. *in fin. fol.* 195.

Et hoc reputat valde ſingulare.) Idem rectè aſſeverant
f Dec. *conſil.* 215. *numero* 8 *& conſ.* 468 *numero* 14.
27 Hipp. *in l.penult numero* 6. *ff. de quæſt.* & qui notabiliter declarat Rebuff. *in conſtit. Gall. tit. de reſciſ. contract. art. unico gloſſ.* 22. *numero* 1. conferunt ea quæ ſupra proxima obſervatione de hominis dura natura obſervantur.

Item tenet & declarat Bald.) Adde Roger.*in l.*1. *numero*
g 15. *ff. de teſtam* Guliel. *in cap. Rayn. in verbo condidit.*
28 *in l.* 2. *numero* 5. *de teſtam.* Dec. *conſ.* 231. *column.* 3. Socin. Jun. *conſ.* 67. *numero* 4. Chaſſan. *de conſuet. Bur. rub.* 4. §. 7. *num.* 1. Pariſ. *conſ.* 26. *num.* 68. *lib.* 3. *conſ* 139. *num.* 13. *cum ſeq. lib.* 4. mihi certè uſqueadeo id verum, æquum, ac juſtum eſſe videtur, ut nec durioris metus probationem exigendam arbiter, ſi quidem conſidero; & metum longo ante tempore incuſſum fuiſſe ſatis ſuperque eſſe, ut ſuprà oſtenſum eſt, cujus metus periculum non auferet in poſterum, quæ ſemel adhibita eſt judicis, vel propinquorum præſentia. Conſidero item multo plus timoris eam præſentiam addere, nedum ut quicquam imminuat, cùm major tunc jurgandi cauſa marito ſubſit, qui ſe in multorum conſpectu, ac frequentia deſpicatui ab uxore habitum ſaltem turpi dedecoratum repulſa, & dolore, & conqueri poſſit.

h *Æquiparatur ebrio.*) Falſa, & explodenda prorſus hæc eſt opinio:nec enim lege ulla, aut ratione nititur, poterit
28 tamen utiliter & verè intelligi, cùm contractus cum ea celebratur, cujus amore quis exardeſcis & ſic loquitur §. 1. *inſtit.de ſucceſ. ſub.* & intelligi debet Accurſ. & hanc in ſpeciem multa ex hiſtoricis, ac poëtis peti poſſent ſuffragia, ſed aliò properandum eſt.

Et inde eſt quod prodigus dicitur.) Negantur boni iſti i
homines, qui tamen etſi parum litteris humanioribus ſint intincti, nec parum docti, nec parum utiles habendi 30
ſunt:ut enim verè & eleganter Corn. Cel. *de medicina*, inquit, remediis, non eloquentia morbos depelli, ſic ipſe affirmare auſim cauſarum deciſiones à maturis illorum judiciis repetendas qui ſedulo & ſeriò Juriſconſultorum prudentiam imbiberunt, & mentem magis quàm linguam excoluerunt, tametſi, quemadmodum Marcus Tullius alicubi rectè ait de Philoſophis, eos qui doctrinæ eloquentiam contingunt,pluris faciendos non injuria arbitrer, ſed hac de re copioſius & opportunius alibi: prodigus vero à prodigendo dicitur [Greek], de que Ariſtot. quod ἄσωτος, hoc eſt, ſalutis expers eſſe videatur, propemodum deploratæ, & conclamatæ ſalutis homo duci poſſit ac debeat.

Dubium tamen, eſt ſi quis ſit.) Hac de quæſtione jam l
multos annos meam in litteras miſi ſententiam *l.* 1. *obſer. jur.c.* 5. quam, & legito,ni meliora inveneris; æqui boni 31
conſulito.videto etiam quæ *eod.l.c.*12. obſervat de ratione cur prodigus nequeat teſtari.

Verum tamen eſt, quod ille textus.) Hæc ſententia longe verior, & juris traditionibus affinior eſt,ut late oſtendit m
Doctiſſimus Arius Pinelus *in l.* 4. *a n.* 21. *C. de bon matr.*
quem nos ſequenti nonnulla non pœnitenda adjunximus 33
*l.*1.*obſerv.jur.c.* 5. *poſt med.* non tamen inficias ibi priorem ſententiam ut magis utilitati publicæ conſentaneam, impunè atque inculpatè obſervari poſſe.

Emanuel Soarez à Ribeira J. C.

ADDITIONES.

SUMMARIUM.

1 *Doctores materiam explicantes referuntur.*
2 *De contractibus minorum, & quomodo obligentur, & qui dicantur minores in jure.*
An minor læſus reſtituatur adverſus contractũ. vel ad ſupplementum pretii?
De reſtitutione adverſus donationem.
De reſtitutione adverſus tranſactionem, vel diviſionem hæreditatis, vel rei communis, & alia.
3 *Minor an poſſit reſtitui quando dedit amplam dotem?*
Quid ſi juramento firmetur.
An minor læſus in contractu matrimonii vel ſponſalibus reſtituatur.
Quid ſi minor in mutuo ſit læſus.
4 *De reſtitutione adverſus præſcriptionem.*
Quid in cauſa Retractus.
De præſcriptione ſervitii famulorum,& in via executiva.
5 *Minor an poſſit reſtitui in ſolutione ſibi facta & quid in ceſſione.*
Quid è contra in ſolutione facta per minorem.
Ad minor reſtituatur adverſus aditionem vel repudiationem hæreditatis.
An adverſus electionem rei, vel diviſionem hæreditatis.
6 *De reſtitutione adverſus omiſſam probationem.*
Quid ſi minor ſit Doctor,vel Advocatus.
De reſtitutione adverſus ſententiam.
Quid ſit probandum ad reſtitutionem, & qualis debeat eſſe læſio?
7 *An hoc remedium tranſeat ad hæredem, vel ſucceſſorem particularem?*
An hoc beneficium tranſeat contra tertium poſſeſſorem.

8 Iitra quantum tempus ſit reſtitutio petenda.
9 Reſtitutio qualiter deducatur in judicio.
Quid ſi proponatur per viam exceptionis.
10 An hoc beneficium competat fidejuſſori.
De ipſo minore fidejubente pro alio.
11 An ma or conſors minoris gaudeat hoc beneficio?
12 Si minor ratificet poſt 25 annum geſta à in minori ætate, excluditur à reſtitutione.
De ratificatione contractus habentis nullitatem.
Quid ſi maritus ratificet contractum uxoris minoris?
De ratificatione tacita.
13 De minore qui veniam ætatis impetravit.
De pragmatica Regia anni 1623. in favorem matrimonii.
Impetratio veniæ ætatis non prodeſt ad publica numera ſubeunda.
14 De alienatione rerum minoris.
De redemptione cenſus facienda minori.
Pat r an poſſit alienare bona filii minoris ſine decreto?
An filius vivo patre poſſit ea vindicare, vel poſt ejus mortem?
De præſ riptione contra filium in prædicto caſu.
15 Prohibit o a ienationis bonorum minoris quæ comprehendat?
16 Minor an poſſit facere compromiſſum ſuper re immobili ſine decrito?
Confeſſio minoris an valeat, & teneat, & de reſtitutione adverſus eam, vel recognitionem chirographi.
17 An pater poſſit dare licentiam, filio ad alienationem immobilium?
Ex teſtamento nullo, & invalido probatur voluntas teſtatoris, & ſumitur ejus declaratio.
18 Quis Judex ſit competens ad interponendum decretum ad alienationem.
Quis Judex poſſit dare tutorem, & curatorem?
19 De contractu minoris juramento confirmato.
An juramentum poſſit præſtari per procuratorem?
20 An contractus juratus tranſeat ad hæredem?
Coram quo Judice conveniatur jurans, & ejus hæredes?
Juramentum ex parte ejus cui juratur, an tranſeat ad hæredes?
21 Minoris contractus juramento confirmatus an poſſit reſcindi ob læſionem.
Quid in contractu non confirmato juramento.
De filio renuntiante paternæ hæreditati, ſi in hoc fuit læſus.
De juramento non contraveniendi, etiam ratione enormiſſimæ læſionis, & quæ ſit talis.
Quid in contractibus lucrativis.
22 De relaxatione juramenti.
23 Quis ſit Iudex competens in actu, vel contractu jurato.
An valeant leges prohibentes juramentum apponi in contractibus.
Caſus in quibus juramentum poteſt apponi ſecundum dictam legem.
24 Promiſſio jurata ſine cauſa an obliget efficaciter?
25 Contractus nullis quando firmetur juramento.
Quid ſi eſt contra bonos mores.
De pacto ſuper hæreditate viventis.
De donatione omnium bonorum an firmetur juramento?
De contractu nullo ex eo quod ſit contra publicam utilitatem.
Quid in contractu ſuper re, cujus non eſt commercium an confirmetur juramento.
De contractu nullo odio creditoris an confirmetur?
26 Contractus nullus ex defectu ſolemnitatis an confirmetur juramento?
27 Contractus annullatus favore alicujus perſonæ an firmetur juramento?
Quid ſi verba legis prohibentis dirigantur in perſonam.
De decem illationibus Gomezii hic.
De renuntiatione futuræ hæreditatis, & text. in cap. quamvis pactum.
De arris promiſſis ultra decimam partem bonorum.
De tranſactione ſuper alimentis de futuro.
28 De contractu mulieris, aut filii, vel alterius metu reverentiali inito.
29 Intellectis carens, veluti furioſus, vel mente captus, quod non poſſit contrahere.
De contractibus ex iracundia celebratis.
De amoris impetu capto & ejus contractibus.
30 Mutus, & ſurdus an poſſit contrahere?
31 De prodigo cui bonis interdictum eſt.
Utrum reſtitutio ſit concedenda prodigo.
32 Notorie prodigus an poſſit contrahere ante interdictionem ſibi factam.
De requiſitis ante interdictionem.
Quid ſi fiat interdictio alicui tanquam prodigo cum non ſit.
33 An prodigus obligetur juramento.
34 An propter malos mores, vel animi vitium poſſit fieri interdictio bonorum?
De contractu Tutoris, Judicis, Advocati, Medici, &c.
De Medici contractu cum infirmo.
35 Quale mandatum requiratur ad petendam reſtitutionem.
36 In contractu pro redemptione captivi an habeat locum reſti utio?
37 Reſtitutio an impediat executionem?
38 An minor reſtituatur ſi deficiat in ſolemnitatibus appellationis?
39 An minor reſtituatur adverſus amiſſionem bonorum ob adulterium, vel ob non petitum tutorem pupillo, vel aliam omiſſionem? & alia.
40 An adverſus pacem, ſeu concordiam ob homicidium, vel aliud delictum?
41 Quadriennium quando incipiat currere hic qui veniam ætatis impetraverunt.
42 Judex minor an reſtituatur? & ibi de tabellione.
43 Quid in meliorationibus factis in re ſit dicendum, conceſſa reſtitutione?
44 De reſtitutione ad appellandum & quomodo verificetur læſio?
45 Reſtitutio ſit cum fructibus, & quomodo?
Res debet eſſe integra, ut locum habeat reſtitutio.
46 Reſtitutio an impediatur ex eo quod poſſit agi contra procuratorem, vel tutorem?
47 Reſtitutio an concedatur in ſpiritualibus, ſeu beneficialibus?
48 Reſtitutio an concedatur minori adverſus probationem omiſſam in via executiva?
49 Minor an reſtituatur adverſus non impletum præceptum teſtatoris, vel legis, modum, ſeu conditionem.
50 Suplata exceptione non intelligitur ſublata reſtitutio.

MATERIAM reſtitutionis in integrum explicant latiſſimè præter Scribentes in locis ordinariis, Tuſchus littera M. concluſ. 258. & ſeq. & litter. R. concluſ. 476. & ſeq. uſque ad 298. Petrus Gregor. in ſyntag. lib. 13. cap. 4. Rodriguez de reddit. lib. 1. quæſt. 10. & 14. Cujacius in rubrica, ff. de in integ. reſtitut. Coſta in §. & quia ſi tantum, 2. parte, ex num. 45. uſque ad 90. Oſuald. lib. 21. cap. 3. & ſeq. in annotation. ad Donell. Caſtillo in leg. 5. Tauri, ibi etiam an reſtitutio competat contra teſtamentum? de quo Suarez allegatione 20. ubi Valdeſius agit, quid in donatione cauſa mortis? & Oſualdus ſuprà, cap. 5. lit. P. Caldas in l ſi curatorem, latiſſimè Mauritius, & Oddus in ſuis tractatibus, Morla in emporio, titul. 5 per totum, Pichardus in §. extraneis, Inſtitut. de hæredum qualita. & differentia, omnino videndus, ex num. 27. ubi etiam plures diffinitiones adducit, Gratian. regula 316. latè Molina de ju titia, tom. 2. diſputatione 573. per totam, Barboſa in collectanea ad hunc titulum in Decretalibus & in titulo Codic. de in integrum reſtitution. & titulis ſequentibus, ubi alios plures refert Hermoſilla in leg. 4. titul. 5. partita 5. gloſ. 12. per totam, & in leg. 56. eodem titulo, gloſ. 11. ubi latiſſimè Filliucius in ſumma, tomo 2. tractatu 33. cap. 4. per totum, Leſſius de juſtitia, lib. 2. cap. 17. dubitatione 9. & ſequentibus Bonacina de contractu & reſtitutione diſputatione 3. quæſt. 1. puncto ultimo Flores de Mena quæſtione 5. ubi de minore hærede majoris, Matienzo Junior in repetitione l. 1. ff. de minor. per totam, Cevallos quæſt. 834. & multis ſequentibus, Cancerius variarum, 3. parte, capite 15. & 2 parte, capit. 1. Narbona de ætate, anno 29. & anno octuageſimo quæſtione 3, ubi an ſenex reſtituatur, & noviſſimè Salgado in labyrintho, parte 2. cap. 2. ubi etiam de univerſitate, & miſerabili perſona, & vide tom. 3. cap. 1. num. 61. ubi quid in criminalibus.

2 Ad numerum 1. ibi: In primis prohibetur minor, &c.

Infantem, ſeu pupillum infantiæ proximum non poſſe contrahere, nec naturaliter obligari; puberem verò ſi non habet curatorem obligari civiliter, & naturaliter, ſecus ſi eum habeat, ut hîc reſolvitur, docent relati ſuprà, cap. 1 n. 8. hoc tom. 2. & optimè Scaccia de commerciis, §. 1. quæſt. 7. parte 2. ampliatione 19. num. 70. & 73. & §. 1. quæſt. 1. ſub. num. 508. ubi quod licet contractus non ſit damnoſus, tamen eſt nullus volente minore, optimè Thomas Sanchez de matrimonio lib. 6. diſp. 38. per totam: ubi latè explicat, Molina de juſtitia, tom. 1. diſputat. 224. Pichardus omnino videndus in principio Inſtitut. de authoritate tutorum, & melius in § pupillus 11. Inſtit. de inutilibus ſtipulationibus Gratianus diſceptationum, cap. 279. ex n. 46. Hermoſilla in l. 3. tit. 1. partita 5. gloſ. 4 num. 1. & ſeq. & l. 5 gloſſa 1. ubi de mutuo.

Qui autem dicantur minores in jure, in hac materia reſtitutionis, explicant Connanus lib. 3. comment. cap. 12. Donel. lib. 11. capit. 7. Cujacius in l. 1 ff. de minoribus & in leg. 98. ff de verborum ſignif. et Pinel in leg. 2. Cod. de reſcindenda venditione 2. parte, cap. 2. n. 9. Felicianus de cenſibus, lib. 2. num. 1. verſicul. Finitur verò, Farinacius quæſt. 92. num. 11. Thomas Sanchez de matrimonio lib. 2. diſp. 24. quæſtione 4. num. 22. Perez de Lara in compendio vitæ hominum, cap. 22 num 2. iterum Thomas Sanchez in ſumma, libr. 4. capite 35. numer. 3. & plures referens Narbona in tractatu de ætate, anno 25. quæſtione 2. ubi duas opiniones refert: Primam, minorem dici ab ipſo nativitatis die: Secundum, à tempore pubertatis: & tandem aſſerit quod ſi verbum minor, generaliter, conſideretur tunc ab exordio ætatis eſſe, & vocari minorem: ſi autem in ſpecie, tunc à pubertate uſque ad 25. annum, & tandem, utroque caſu his, tantum convenire poſſe, qui nondum 25. annum exceſſerunt.

Ibi: Ex quo primò infertur, &c.

Minorem reſtitui adverſus ipſum contractum, ſi in contrahendo fuit læſus, ſi verò in pretio læſus fuerit quod tantum agat ad ſupplementum, reſolvit Gomezius, & tenent plures relati à Morla in emporio, tit. 5. quæſtione 1. n. 30. ubi etiam alteram opinionem omnino contrariam adducit, & latiſſimè comprobat, nempe quod indiſtinctè minor læſus, vel Eccleſia, ad reciſſionem contractus admittatur, non ad ſupplementum pretii, de quo etiam Barboſa in collectanea, cap. 1. de in integrum reſtitutione, n. 10 & noſtrum Gomezium in præſenti ſequuntur Garcia de expenſis, c. 18. ex n. 13. & in tractatu de Nobilitate, gloſ. 6. §. 1. n. 56. Gratianus dicept. cap. 27. n. 41. & cap. 242. n. 25. Coſta in l. Gallus §. & quid ſi tantum n. 72. & ſeq. Suarez inter communes, lib. 4. tit. de reſcindenda venditione, nu. 54. Farinacius in fragmentis, verbo, Judæis, ubi de illorum reſtitutione, Rodericus allegatione 21. n. 5. Oddus de reſtitutione minorum, 2. parte, quæſtione 57. articulo 4. numero 26 Rodriguez in tractatu de redditibus, libro 1. quæſtione 10. num. 19 Avendanus 2. parte, cap. 12. prætorum, num. 12. ubi agit de locatione, Guttierrez libr. 4 quæſtione 69. num. 23. Pichardus in § extraneis Inſtitut. de hæred. qualit. omnino videndus, & Hermoſilla in leg. 56. tit. 5. part. 5 gloſ. 11. num 114. & Matienzo Junior. in repetit. l. 1. ff. de minor num. 133. quem vide, & Fachinæum lib. 1. controverſiar. c. 90. & Dom. Larream deciſ. Granatenſi 76. num. 12. & Salgadum de protectione, 4. parte, cap. 14. numer 36. ubi quod reſtitutio conceſſa adverſus venditionem nocet etiam publicano in vectigali, Cancerius variarum 1. parte, cap 13. num. 14. & 2 parte, capite 1. num. 274. ubi quod læſio conſideratur tempore contractus: & num. 267. ubi bene declarat iterum Guttierrez in tractatu de gabellis, quæſtione 13. & libro 2. practicarum quæſtione 159 ubi de reſtitutione ob affectionem ad rem, de quo etiam Matienzo in l. 7 tit. 11. gloſ. 1 num. 2.

Ibi: Secundò infertur, &c.

Quod minor reſtituatur adverſus donationem abſque juſta cauſa factam, reſolvit Gomezius, docent optimè diſtinguentes, & explicantes Cujacius, & Weſembechius in rubrica, Codic. ſi adverſ. donationem, Tuſchus liter M. concluſione 247. ubi declarat quando talis donatio non valeat, & quando valeat, ſed reſtituatur adverſus eam? Molina de juſtitia, tom 2. diſputat. 573. num. 13. Cancerius variar. 3. parte, cap. 7. num. 88. ubi de donatione jurata, Caſtillo, in leg. 17. Tauri, verbo, No ſe pueda revocat. ubi de donatione facta filio, Caldas in leg. ſi curatorem, verbo. Contractum feciſti: num. 37. Guttierrez in tractatu de tutelis, 2. parte, cap. 5. num. 57. & ſequentibus, & cap 6. & cap. 14. num. 17. & in auth. ſacramenta puberum, num. 118. Steph Gratian. dicept. cap. 233. ex quibus etiam, & aliis pluribus congeſtis ab Hermoſilla in leg 1. tit. 4. partit. 5. gloſ. 5 num. 2. colliges minorem regulariter etiam cum Judicis authoritate, & curatoris præſentia donare non poſſe, quia adhibitio ſolemnitatum nihil operari poteſt, quando eſt certum minori eſſe damnoſum contractum: quod ampliat

ampliat ipſe Hermoſilla *num.* 3. etiam ſi veniam ætatis impetravit minor, vel adſit ſtatutum quod major 18. vel 20. annorum, habeatur, pro Parte legitima ad contractus; *& num. ſequentibus* novem limitationes adducit, quas per eum videre poteris, vide etiam Farinacium *conſil.* 42. & Valdeſium ad Suarez *allegation.* 20. ubi de donatione cauſa mortis, & alia plura Cancer *variar.* 1. *parte, cap.* 7. *n.* 136. *&* 142. & Narbonam *de Ætate, anno* 7. *quæſtionne* 22. *ex num.* 5. poſt Simoncel. *de decretis, lib.* 1 *titulo* 2. *inſpectione* 1. & ipſum Narbonam *anno* 25 *quæſt.* 11. *per totam*, omnino.

Ibi: *Tertio infertur &c.*

De reſtitutione adverſus hereditatis diviſionem, vel tranſactionem, videre poteris Mauritium *in tract. in integrum reſtitutione, cap.* 210 Caldas *in l. ſi curatorem, verb. Læſis, n.* 153. & alios relatos à Barboſa *in collectanea ad tit. Cod. ſi adverſus tranſactionem*, & ad plures titulos antecedentes, & ſequentes, ubi plures Doctores refert agentes de reſtitutione adverſus omnes actus, & contractus, & Tuſchum *lit.* M. *concluſ.* 247. *& ſequentib.* Suarez *alleg.* 21. & ibi Valdes *n.* 4. & Oſuald. ad Donel. *lib.* 21 *c.* 9. *notatis lit.* Q. & D. Larr. *deciſ. Granatenſ.* 67. *n.* 24. ubi reprobat Oſuald. *ſup.* exiſtimantem maximam requiri læſionem in minore, ut reſtituatur contra tranſactionem, & probat ex aliis, læſionem levem ſufficere (quamvis in muliere, & ruſtico ſimilem reſtitutionem petentibus læſio enormiſſima requiratur, ex Greg. *in l.* 34. *tit.* 14. *parte* 5 *gloſſ* 2) & explicat text. *in l. de fideicomm.* 11. *C de tranſact.*

Ad num. 2. ibi: *Quartò infertur quod ſi mulier, &c.*

Quod ſi mulier dedit nimiam dotem poſſit reſtitui, ut hîc reſolvitur, docent, & explicat Covarr. *lib.* 1. *var cap.* 5. *num.* 8. ubi quod licet non poſpoſſit reſtituit adverſus matrimonium, poteſt tamen adverſus dotis aſſignationem, Neguſantius *de pignoribus, parte* 8. *membro* 1. *n.* 26. *& parte* 2. *membro* 4. *num.* 75. noſter Gomezius *in l.* 50. *Tauri, n.* 16. Donel. *commentar. lib.* 21. *cap.* 10. Oddus *de in integrum reſtitutione, quæſt.* 59. *ex num.* 13. omnino videndus, quia declarat, Morla *in emporio, tit.* 5. *quæſt.* 4. *per totam*, Cancerius *variarum*, 1. *parte, cap.* 1. *num.* 283. Pinel. *in l.* 2. *Cod. de reſcindenda vendit.* 1. *parte, cap.* 1. *num.* 11. Surdus *de alimentis, tit* 9. *quæſt.* 44. *n.* 58. *& deciſ.* 178. *&* 287. Barboſa *in l. ſi ante, num.* 13. *& in l. ſi æſtimatis, num* 23. *& ſeq ff. ſoluto matrimonio*, Tuſchus *lit.* M. *concluſ.* 248. (ubi quod minor non poteſt conſtituere dotem in immobilibus ſine decreto, de quo videndi ſunt Gratian. *diſceptation. cap.* 367. *&* 583. Barboſa *in l.* 1. *part.* 4. *num.* 128 *& in l ſi ante, num.* 25. *ff. ſoluto matrimonio* Guttierrez *de tutelis.* 2. *parte, cap* 5. *ex num.* 51. Azevedus *in leg.* 2. *tit.* 2. *lib.* 5. *Recop. n.* 12. *& ibi* Matienzo *gloſſa* 2. *n.* 3. Thomas Sanchez *de matrim lib.* 6. *diſputat.* 38. *ex num.* 37. ubi *n.* 43. cum Azevedo *ſuprà* ait, quod ſi promiſſio, vel aſſignatio firmetur juramento, tunc valebit, etiam in immobilibus abſque curatoris authoritate judiciſque decreto, Hermoſilla *in leg.* 1. *titul.* 4. *partit.* 5. *gloſſ.* 5. *ex num.* 9. qui omnes idem eſſe aſſerunt in donatione propter nuptias, conſtitutione arrarum, & ſponſalitia largitate) Barboſa *in collectanea ad legem unicam, Codic. ſi adverſus dotem*, ubi quod hoc beneficium reſtitutionis tranſit ad hæredes, & declarat cum Morla *ſuprà*, textus *in leg. ſive generalis, Digeſt. de jure dotium, & leg ſi ex cauſa*, §. *in dotis, Digeſt. de minoribus*, quæ inter ſe pugnare videbantur, de quo etiam Oſualdus ad Donellum *lib.* 21. *cap.* 10 *littera* C. & vide noviſſimè Narbonam *in tract de ætate, anno* 25. *quæſt.* 14. *per totam.*

Ibi: *Unum tamen eſt, &c.*

In matrimonio non eſſe concedendam reſtitutionem, ut hîc reſolvitur, probant Gratianus *diſceptationum, cap.* 367. *n.* 11. & plures Doctores relati, & ſequuti à Cevallos *q.* 831. ubi ampliat *num.* 10. etiam ſi minor læſus fuiſſet enormiter in contractu matrimonii, ut ſi vidua, & vetula amore capta adoleſcentis, dixit ſe habere amplum patrimonium & ſic contraxit cum ea, cum re vera eſſet pauper, *& num.* 12. probat ex aliis aliud eſſe dicendum in ſponſalibus, in quibus ſi interveniat læſio, datur reſtitutio, eum vide, & Barboſam *in collectanea, capit.* 15. *de reſtitution ſpoliat. &* Narbonam *de ætate, anno* 25. *quæſtione* 37. *numero* 20. & Dom. Larream *deciſion. Granatenſ.* 59. *num.* 13. Cancerium *variarum*, 3. *parte, capit.* 11. *ex num.* 219. ubi etiam de matrimonio ſpirituali.

Ibi: *Quintò infertur. &c.*

Mutuo facto minori ſub uſuris, quod ſemper præſumatur læſus, & reſtituatur, niſi probetur per creditorem in ejus utilitatem verſum, ſecus ſi mutuum fuerit gratuitum, ut hîc reſolvitur docent Oldus *de reſtitut. in integr.* 2. *part. quæſtione* 51. *articul.* 5. *num.* 46. *& ſeq.* Mantic. *de tacitis convention. lib.* 8. *tit.* 6. *num* 6. 7. *&* 8. Molina *de juſtit. tom.* 2. *diſp.* 300. *num fin & diſp.* 573. *n.* 15. Maſcard. *de probat. concluſ.* 1167. *ex num.* 5. relati à Barboſa *in collect. ad l.* 1. *C ſi adverſus creditorem, num.* 8. *&* 9. ubi alios plures refert pro contraria opinione nempe quod indiſtinctè onus probationis incumbat creditori, & hanc ſequitur Rodriguez *de redditib. lib.* 1. *q.* 14. *n.* 35. & Hermoſilla *in l.* 3 *tit.* 1. *part.* 5. *gloſ.* 4. *n.* 5. *& ſeq.* ubi alios quamplures pro ea refert; vide etiam Morlam *in emporio, tit.* 8. *n.* 8.

Ad num. 3. ibi: *Sextò, infertur, quod ſi minor amiſit rem ſuam, &c.* 4

Quod in pupillari ætate nulla præſcriptio currat contra minorem: contra adultum verò quod currat ſub diſtinctione hîc tradita; & ſimiliter quod currat, ſi fuerit cepta contra majorem, ſed contra eam reſtitutio competat, ut hîc reſolvitur, docent Tuſchus *lit.* P. *concl.* 548. *& concluſ.* 581. *&* 587. Mench. *de ſucceſſion. creation.* §. 10. *lib.* 1. *ex num.* 39. latè Covarruv. *in regula poſſeſſor.* 3. *parte*, §. 3. Bernard. Diaz. *in regula* 467. *& ſeq.* ubi quod minori etiam pupillo currit præſcriptio legalis cepta cum defecto, ſed conceditur reſtitutio, Flores de Mena *variarum, lib.* 1. *quæſt.* 5. *num.* 37. Molina *de juſtitia, tom.* 1. *diſputation.* 78. *num.* 7. *& diſputatione* 79. *num.* 9. *& diſputione* 80. Barboſa *in collectan. ad leg.* 1. *Cod. ſi adverſus uſucapionem, & in l. fin. Cod. in quibus cauſis in integrum reſtitutio non eſt neceſſaria*, ubi plures refert, & comprobat dictam reſolutionem, quem videas, & Cald. *in l. ſi. curatorem, verb. Contractum feciſti. num.* 4. *& in verb. Sua facilitate, num.* 46. Cevallos *quæſt.* 531. ubi de præſcriptione ſtatutaria duas communes contrarias opiniones adducit; *& num.* 2. advertit quod cauſa retractus *ex l.* 8. *tit.* 11. *lib.* 5. *Recilationis*, contra minorem currit præſcriptio, vide etiam Morlam *in emporio, tit.* 5. *quæſt.* 5. *per totam*; ubi latè diſputat prædictam difficultatem, & quando contra minorem currat præſcriptio? & Matienzum *in dict. l.* 8. *tit.* 11. *lib.* 5. *gloſ.* 1. *&* 12. & noviſſimè D. Larream *deciſ. Granat.* 70. *per totam*, ubi probat minorem reſtituendum adverſus omiſſionem retractus conventionalis, probata læſione, & Noguerol. *alleg* 2. *n.* 89. ubi etiam de reſtitutione adverſus præſcriptionem, & latiſſimè Narbonam *in tract. de ætate anno* 25. *quæſt.* 23. *per totam.*

De præſcriptione vero in materia ſervitii famulorum, & in via executiva, an hæ præſcriptiones currant contra minorem? videndi ſunt Oldus *de reſtitut. in integrum*, 1. *parte, quæſtione* 19. *artic.* 4. Azevedus *in l.* 6. *tit.* 15. *lib.* 4. *Recopilationis, num.* 18. Flores de Mena *quæſt.* 8. §. 1. poſt Avileſium *in cap.* 10. *prætorum, verbo, Execucion, ex num.* 69. Valenzuela *conſil.* 168. *num* 39. *tom.* 2. Cevallos *quæſt.* 48 *num.* 16. D. Joſeph. Vela *diſſer.* 8. *num.* 14. Hermoſilla *in l.* 4. *tit.* 5. *p.* 5. *gloſſ* 12. *num.* 6. *&* 7. & quod etiam cum mala fide procedat utraque præſcriptio, probat Dom. Franciſcus de Amaya *in l.* 6. *Cod. de jure fiſci, lib.* 10. *ex num.* 20. poſt alios: Scaccia *de commerciis*, §. 7. *gloſ.* 7. *num.* 3. Bolanus *in Curia Philip. in via executiva*, §. 1 *num.* 10. Gironda *de gabellis*, 4. *parte*, §. 2. *ex num.* 35. *uſque ad finem*, ubi *n.* 49. quod minor reſtituitur adverſus lapſum 10. annorum in via executiva, & tandem *num. finali*, concludit contra Communem minorem non reſtitui in cauſa ſervitii adverſus lapſum trium annorum, Villadiego *in politica. c.* 2. *num.* 38. ubi de præſcriptione in via executiva, de qua etiam latè, & de ejus interruptione, Carlev. *de judiciis, to.* 2. *tit.* 3. *diſp.* 4. *ex n.* 1. poſt Salgadum *de protectione Regia*, 4. *p. c.* 2. Vide etiam Narbonam *in tract. de ætate, anno* 25 *quæſt.* 23. *num* 12. ubi cum Brito docet, minori non nocere dictam præſcriptionem triennalem.

5 Ad num. 4. ibi. *Septimo infertur, &c.*

Solutione facta ſoli minori ſine authoritate tutoris, vel curatoris, debitor non liberatur, niſi pecunia in utilitatem minoris fuerit verſa: ſi vero ſolutio fuerit facta authoritate tutoris, vel curatoris, ipſo jure debitor liberatur, ſed ſi pecunia fuerit deperdita minor reſtituitur, ſi autem cum authoritate Judicis, & tutoris, ceſſat reſtitutio, ita reſolvit Gomez, & docet latiſſimè explicantes Oddus *de in integrum reſtitution.* 2. *parte, quæſtione* 51. *articulo* 2. Mauritius *eodem tractatu, cap.* 176. *& ſeq.* Coſta *in l. Gallus* §. *& quid ſi tantum*, 5. *parte num.* 26. *& ſeq.* Caldas *in l. ſi curatorem, verb, Læſis, num.* 60. *&* 61. *& ſeq* Menchaca *uſufreq. cap.* 66. *&* 67. & omnium latiſſimè Guttierrez *de tutelis*, 2. *parte, cap.* 22. *per totum*, Eſcobar *de ratiociniis, cap.* 40. ubi etiam agit de ſolutione reliquorum facienda per tutorem ipſi minori, Morla *in emporio, titul.* 5. *quæſtione* 1. *num.* 44. Oſuad. ad Donellum *libr.* 16. *cap.* 10. *litera* F. Rodriguez *in tract. de redditibus lib.* 2. *quæſtione* 15. *numer.* 83. ubi etiam addit quod ſi reſtitutio concederetur contra redemptionem cenſus, ea non comprehenderet redditus, qui poſtea poſſent currere: & etiam addit quid ſi ſolutio fieret causâ conditionis implendæ, an facta tutori liberet debitorem? referens Stracham *in tractatu de adjecto*, 5. *parte, num.* 31. Barboſ. *in collect. ad l.* 1. *Cod. ſi adverſus ſolution.* latè, ubi etiam de ſolutione facta curatori minoris, Molin. *de juſtitia to.* 1. *diſput.* 224. *num.* 35. ubi quod ſi ſolutio fiat ſola Judicis authoritate plenè liberat: & vide noviſſimè Narbonam *in tractatu de ætate, anno* 25. *q.* 18. *& q.* 25. ubi quo etiam non valet ceſſio minori facta.

E contra verò, de ſolutione quam facit ipſe minor, quando, & quomodo adverſus eam reſtituatur videndi ſunt Caldas *in l. ſi curatorem, verbo, Læſis, n.* 69. Garcia *de nobilitate gloſſa* 6. §. 1. *num.* 9. & latè Barboſa *in collect. l.* 2. *C. ſi adverſus ſolutionem*, & Morla *in emporio. tit.* 8. *q.* 10. *per totam*, & Narbonam omninò *ſuprà, anno* 25. *quæſt.* 18.

Ibi: *Octavò infertur, &c.*

Quod minor reſtituatur adverſus aditionem, vel repudiationem hæreditatis, ut hîc reſolvitur, docent, & exornant Oldus *de in integr. reſtit. parte* 2. *quæſt.* 62. *&* 63. Cujacius, & Vveſembecius *in rubrica, C. ſi ut omiſſam hæreditatem, &c.* Gregor. *in l.* 13. *&* 18. *tit.* 6. *partita* 6. & latè explicantes Morla *in emporio, tit.* 5. *quæſt.* 9 *per totam*, & Barboſa *in collect. ad tit. C. ſi minor ab hæreditatem. &c. in c. Raynaldus, de teſtamentis, n.* 6. Guttierrez *de tutelis*; 2. *parte, cap.* 1. *n.* 50. Pichardus *in relectione tit. ff. de acquir. hæredit. cap.* 12. *ex n.* 21. ubi anſi minor reſtituatur adverſus aditionem convaleſcat ſubſtitutio? & affirmativè reſolvit, vide etiam Molinam *de juſtitia, tomo* 2. *diſput.* 573 *n.* 7. Tuſchum *liter. R. concluſ.* 284. *ex n.* 13. Hermoſillam *in l* 32. *tit.* 5. *partita* 5. *gloſ.* 6. *num.* 49. Manticam *de convention. lib.* 5. *tit.* 9 *num.* 3. ubi de locatione poſt repudiationem, alteri facta, quod non reſcinditur, in præjudicium illius Tertii, licet minor adverſus repudiationē reſtituatur.

Ibi: *Nono infertur, &c.*

Adverſus electionem alicujus rei vel diviſionem hæreditatis etiam competit reſtitutio? ita comprobari poteſt ex *ſuprà* relatis maximè Tuſcho *lit. R, dicta concl.* 284. Caldas *in l. ſi curatorem*, §. *vel adverſarii dolo, ex num* 12.

Ad num. 5 ibi: *Decimo infertur, &c.*

Quod minor reſtituatur adverſus omiſſam probationem, etiam publicatis atteſtationibus ut reſolvit Gomezius, docent latè explicantes Tuſchus *lit. M, concluſ.* 284. *in principio*: Caldas *in l. ſi curatorem*, §. *vel adverſarii dolo, ex n.* 19. ubi *num.* 34 an minor poſſit renuntiare huic termino jam conceſſo per viam reſtitutionis? Azevedus *in l.* 3 *tit.* 8. *lib.* 4 *Recop* ubi *n.* 16. an fidejuſſori competat hoc privilegium? Menochius *de arbitrar. quæſt.* 35. *n.* 19. ubi quod concluſio in cauſa non tollit reſtitutionem, Guttierrez *lib* 1. *quæſt.* 66. *& ſeq. uſque ad q.* 70. ubi latè diſputat, quid ſi minor non litiget tanquam principalis, ſed tanquam Tertius, vel tanquam defenſor? & *quæſt.* 67. an hoc privilegium proſit conſorti litis & *quæſt.* 68. an concedatur dictum privilegium ad liquidationem faciendam poſt ſententiam: & *quæſt* 69. an hoc privilegium concedatur ad terminum ultra marinum? & *quæſt.* 70. quid in criminalibus? eum omnino vide *ibi*: Et *q.* 32. *&* 33. *lib.* 3. *& quæſt.*, 4. ubi de minore reo in criminali cauſa, & Farinacius *conſil.* 95. *n.* 21. & latius *in quæſt.* 75. *ex num.* 431. Menchaca *uſufreq. cap.* 31. ubi an hæc reſtitutio concedatur majori ruſtico; vel mulieri? & an reſtituatur ad accuſationem furti vel injuriarum? & alia: vide Cald. *in* § *læſis, ex n.* 17. *uſque ad* 27. Paz *in praxi, tom.* 1. *part.* 2. *tempore* 8. *n.* 159. *& ſeq.* Pichardus *in* §. *extraneis. Inſtitut. de hæred qual. & differ. num.* 27. *& ſeq.* Bayo *in praxi libr.* 2. *q.* 12. Pareja, *de inſtrum. edition. tit.* 9. *reſolut* 5. ubi quid in criminalibus? de quo etiam Cancerius *variar. tomo* 3. *cap.* 1. *num.* 61. *&* 2. *part cap.* 16. *num.* 12. ubi quid ſi minor ſe opponat ut Tertius? & D. Larrea *deciſ. Granat.* 70. *num. fin.* 4

Et prædicto beneficio gaudet pars adverſa minoris, ſi minor renuntiet, Barboſa *in collect. cap. finali, de dilationibus, & in l.* 6. *C. de temporibus in integrum reſtit. & in l. final. Cod. de dilat.* & de conſorte ejuſdem litis: idem Barboſ. *in collect.*

dict. l. 6. C. de tempor. in integrum reſtitut. & in dicta l. fin. Cod. de dilation. cum vide, & Bolanum *in Curia Philip. 1. part. §. dilationes, ex num. 21. cum multis ſeq.* & Flores de Mena *quæſt. 5. num. 3.*

Ibi: *Quod limita, & intellige præterquam, &c.*

Quod Minor, Doctor, vel Advocatus non gaudeat dicto beneficio, ut hîc reſolvitur; docent Paz. *in praxi tom. 1. tempore* 8. *num.* 115. & alii ab eo relati, nec noc Morla *in empor. tit. 5. in præmiſſis, n. 9.* Sed contrarium, imo gaudere, tenent Cancer. *variar. 2. parte, c. 1. n.* 295. Sarmient. *lib. 3. ſelect. cap. 12. per totum*, & cum eo Pichard. *in §. extraneis Inſtitut. de hæred. qual. & different. num. 61.* cum vide, & Aviles *cap. 33. præt. verb. A menos coſta*, & Cevallos *quæſt.* 805. & Franc. de Amaya *in rubrica, Cod. de muneribus patrim. patrim. lib. 10. n.* 3. Narbonam *de ætate, anno 17. quæſt. 2.*

Ibi: *Undecimo infertur, &c.*

Quod etiam competat reſtitutio adverſus ſententiam in cauſa civili, vel criminali ut docet Gomezius, comprobant Rebuffus *ad leges Galliæ tom. 2. titul. de reſtitut. art.* 10. *ex num.* 20. Oddus *de reſtitutione 2. part. quæſtione* 72. Caldas *in l. ſi curatorem, verbo, implorare, n.* 46. Aviles *in c. 6. præt. verbo Sententias*: ubi an prohibita reſtitutione intelligatur de ſententia definitiva? Tuſch. *liter. R. concluſ.* 291. Fachineus *lib. 9. controverſ. cap. 41.* Avendanus *reſponſo* 36. Oſuald. *libr. 27. cap. 7. lit. N.* ubi, an ex inſtrumentis de novo repertis? Flores de Mena *lib. 1. qu. 5.* & latè Morla *in emporio, tit. 5. quæſt. 3. per totam*, Guttierrez *lib. 3. quæſt.* 34. ubi quòd reſtituitur adverſus ſententiam in abſentia latam, ad recuperanda bona, vel condemnationem pecuniariam, & quod in expenſis? (quod etiam docet Gomez Bayo *in praxi, quæſt. 92. num. 5.*) Barboſa latiſſimè *in collect. ad tit. Cod ſi adverſus rem judicatam*, ubi plurimos refert; *& in l.* 4. ubi quod ſententia lata contra minorem indefenſum, eſt ipſo jure nulla; *& n.* 7. notat, quod confeſſio minoris non nocet, ſi curatore carens, deliquiſſe fateatur, *& in l.* 5. latè agit, an reſtitutio concedatur contra ſententiam, ubi appellare ab ea poteſt? *& num.* 5. probat quod etiam ſi lex deneget appellationem, ſeu nullitatis remedium, non cenſetur negata reſtitutio; & alia: vide etiam Caldas *in §. per quod priſtinum jus, num.* 51. ubi an reſtitutio ſit pinguius remedium? item vide Narbonam *in tract. de ætate, 25. qu. 35. ex num.* 12. ubi quod minor reſtituitur adverſus ſententiam contumacialem, poſt Noguerol. *allegatione 12. num.* 34. & alios; Cevallos *qu.* 808. *ex num.* 40. Cancer. *2. parte, cap 1. numer.* 273. Farinacius *quæſt. 101. ex num.* 35. ubi, an fiſcus reſtituatur adverſus ſententiam abſolutoriam rei? *& conſil. 40 num 59. & ſequentib.* & D. Larrea *deciſ. Granat 78. num. 15.*

Ibi: *Quæro tamen pro declaratione, &c.*

Minorem eſſe & læſum debere probari, ut reſtitutio locum habeat, docent latiſſimè explicantes, Gregorius *in l. 4. tit. 14. part.* 3. Dueñas *regula* 258. Mauricius *de reſtitut. in int. c.* 316. Oddus *eodem tractatu 1. parte, quæſt.* 37. Caldas *in l. ſi curatorem, verbo, Minoribus, num. 10. & verbo. Sine curatore, num.* 33. ubi an reſtituatur adverſus geſta, hæreditate jacente? *& verbo, intra legitimum, num. 19. & verbo, per quod priſtinum jus, ex num.* 1. Gratianus *regula 150. num.* 28. ubi quod hæc cauſa ſummariè tractanda eſt, Menochius *de præſumpt. lib. 2. præſump. 50. num. 18. & de arbitrar. caſu* 75. Maſcardus *de probat. concluſ. 666. num. 2. & concluſ. 1059. num. 8. & concluſ.* 1594. alias 1200. *n.* 46. Tuſchus *lit. R. concluſ.* 286. Cancerius *variar. 2. parte, cap. 1. n. 283. & ſeq. & num. 241. & num.* 244. ubi quod ſi lite pendente reſtitutio poſtuletur, debet concedi abſque læſionis probatione, Gratianus *diſcept. cap. 459. num.* 44. omnino Gironda *de Gabelæ. 2. parte, §. 1. num 5. & 3. parte, num.* 30. Barboſa *in collect. l. 4. & 5. Cod. de in integr. reſtit.* Molina *de juſtitia, tom. 2. diſput. 573. num.* 3. qui de ætatis probatione, latiſſimè agunt: & circa læſionem videndi ſunt Donell. *comment. libr. 21. cap. 9. &* 10. (& vidè *infrà, num.* 21. ubi qualis debeat eſſe læſio in contractu jurato) Maſcardus *concluſ. 963. &* 1273. Parlador. *differentia* 114. Caldas *ſup. verbo, Vel adverſarii dolo, ex num.* 1. Morla *in emporio, titul. 5. in prælud, num. 7. ubi num.* 8. ſex caſus congerit, in quibus ſufficit læſionem allegare abſque probatione: *& num.* 11. & latè *quæſt. 10. per totam*, Hermoſilla *l. 4. tit. 5. part. 5 gloſſ. 12. ex n. 24. & l. 56. gloſ.* 11. Pich. *in §. extraneis, Inſtit. de hæred. qualit. & diff. ex n.* 63. omnino videndus Suarez *allegatione 20. n.* 8. Sarmiento *lib. 3. ſelect. cap. 13. n.* 2. D. Larrea *deciſ. Granat.* 70 latè, ubi de intereſſe affectionis, Salgado *in labyrint. part. 2. cap. 2. ex num.* 7. ubi quod læſio debet eſſe in ſexta parte.

Ad num. 6. ibi; *Et breviter dico, &c.*

Quod hoc remedium reſtitutionis tranſeat ad hæredes, ut hîc reſolvitur, comprobat, Medices 7
in tractatu, mors omnia ſolvit, concluſ. 97. Afflict. *deciſ.* 111. Tuſchus *lit. R. concluſ.* 288. ubi etiam an reſtitutio competat minori hæredi majoris? de quo etiam Coſta *de non numerata pecunia, verſic. ſecundum hæc, in fine*: Oddus *de in integ. reſtit. p. 1. quæſt. 50. art. 1. ex n.* 3. ubi ampliat, & limitat. Caldas *in l. ſi curatorem, §. læſi, num. 16. & §. minoribus, num* 52. ubi declarat, Oſualdus *lib. 26. cap. fin.* Molina *de juſtitia, tom. 2. diſputat. 573. n.* 18. ubi etiam quod ſimiliter reſtitutio competit contra hæredes Pichardus *in §. exceptiones, Inſtitut. de replicationibus, num.* 13. Barboſa *in collectanea l. 6. Cod. de in integrum reſtitution. & in l. 5. C. de temporib. in integ. reſtit.* ubi de tempore in quo debet hæres hoc [illegible] tentare, Barboſ. *in l. quia tale, ex n. 48. ff. [illegible] matre.* latè ubi etiam de ſucceſſore particulari Cancer. *3. part. c. 21. n.* 131. Hermoſilla *l. 4. tit. 5. part. 5. gloſ. 12. n.* 21. ubi quomodo computetur quadriennium? Larrea *deciſ. Granat. 59. num.* 7.

Ibi, *Item quæro, &c.* & ibi; *In quo articulo reſolutivè dico, &c.*

Quod hoc beneficium tranſeat contra tertium poſſeſſorem indiſtinctè, quando læſio minoris conſiſtit in hoc, quod ei non expediebat rem alienare; ſi verò læſio conſiſtit in pretio, vel intereſſe, tunc demum competit reſtitutio contra Tertium, quando is emit vel acquiſivit rem ſcienter, vel quando is qui contraxit cum minore, non eſt ſolvendo ita docet Gomez. & tenent Covarruvias *lib. 2 variarum reſolutionum, cap. 3. n.* 10. Coſta *in §. & quid ſi tantum, 1. parte, num.* 49. Pinel. *in leg. 2. Cod. de reſcindenda vendit. 2. part. cap. 2. n. 33. & in authentica, niſi triennale, Cod. de bonis maternis, num.* 35. Cancerius *variar. cap. 13. parte 1. num.* 31. Fabianus *de emptione, & venditione, quæſtione 8. num.* 28. Rebuffus *tomo 2. ad leges Gal. titul. de reſtitutio. numer.* 31. Caldas *in l. ſi curatorem, §. in integrum reſtitutione, n. 15. &* 16. Garcias *de expenſis, cap. 18. n.* 10. Menochius *de primogeniis poſſ. remed. 10. n.* 103. Molina *de primogeniis, lib. 3. cap. 2. num.* 13. Matienzo *l. 1. tit. 11. lib. 5. Recop. gloſſa 8. num* 24. Barboſa *in collectanea ad l. 1. Cod ſi adverſus venditionem pignoris*; & quod reſtitutio adverſus venditionem noceat publicano in vectigali, vide ſuprà *num.* 1. & alii apud Valdeſium *in additionibus ad* Rodericum Suarez *allegatione 21. n.* 7. & rem optimè explicans Morla *in emporio, tit. 5. quæſt. 2. per totam*, ubi laudat, & declarat reſolutionem noſtri Gomezii: Molina *de juſtitia tom. 2. diſput. 573. num.* 19. Hermoſilla *leg. 4. titul. 5. gloſſa 12. num.* 8.

8 Ad num. 7. ibi: *Et breviter, & reſolutivè dico, &c.*

Infra quadriennium poſt annum vigeſimumquintum, petendam eſſe reſtitutionem à minore: in Eccleſia verò, Republica, & aliis, quadriennium eſſe computandum à die contractus, vel læſionis, ut hîc reſolvitur, docent Donellus *commentariorum, lib. 21. cap. 5. in fine, & cap. 9. per totum*, Balbus *de præſcriptionibus 1. part. 6. principal. num.* 27. Bernardus Diaz *regula* 65. plures limitationes adducens, Gratianus *regula* 316. *num.* 43. Cevallos *quæſtione* 54. Cancerius 2 *part. cap. 1. num.* 240. ubi de Eccleſia, & Republica, *& num.* 233. ubi quod quadriennium eſt utile: Covarruvias *libro 1. variar. cap. 3. num.* 11. Cujacius *lib. 16. obſervat. cap.* 12 Surdus *deciſ.* 136. Morla *in emporio titul. 5. in præmiſſis, ex num.* 15. Tuſchus *lit. R. concl. 297. &* 298. Molina *de juſtitia, tom. 2. diſput. 573. num.* 3. Scaccias *de commerciis, §. 7. gloſſa 7. n.* 3. ubi quod procedit cum mala fide: & plurimos referens Barboſa *in collectanea l. finalis, C. de temporibus in integrum reſtitutionis*, ubi cum Morla *ſupr.* & aliis, limitat, ſi læſio eſſet enormiſſima, ſi adſit probabilis ignorantia, vel legitimum impedimentum, vel ex partium conſenſu; & præterea ſi adſit aliqua rationabilis cauſa arbitrio judicis, in his enim caſibus poſt quadriennium poteſt locum habere in integrum reſtitutio: eum omnino videas, & Morlam: *& num. 11. ibidem*, docet ipſe Barboſa, & probat cum multis quod hoc quadriennium intelligitur ad inchoandam, non finiendam litem, Pichardus *in §. extraneis, Inſtit. de hæredum qualitate, n.* 67. Parlador. *tom. 3. differentia 1 4. num.* 4. ubi quod datur uſque ad triginta annos ſi adſit enormiſſima læſio: & Hermoſilla *in lege 4. titulo 5. part. 5. gloſſa 12. num. 11. & ſeqq.*

Ad num. 8. ibi: *Et magiſtraliter dico quod dupliciter, &c.*

Dupliciter poſſe deduci hoc remedium reſtitutionis, nempe implorando officium Judicis, & per modum exceptionis compertum eſt: & ita docent Tuſchus *lit. R. concluſ. 282. &* 285. Oddus *de reſtitutione in integrum, 1. parte, quæſt. 19. articul.* 5. Morla plures referens *in emporio, titul. 5. in præmiſſis, num.* 16. Caldas *in lege ſi curatorem habens, §. infrà tempus. numer. 15. & verbo, Implorandum, ex num. 1. ubi numer.* 2. docet quomodo debeat concludere libellum; & latè probat quod pater, vel conſors poteſt petere reſtitutionem ſine mandato, Barboſa *in collectanea cap. 9. de in integrum reſtitutione, num.* 2. Molina *de juſtitia, tom. 2. diſp. 573. num.* 22. Oſuald. *lib. 21. cap. 10. litera T.*

Ibi: *Juxta quod tamen neceſſariò quæ, &c.*

Etiam ſi reſtitutio proponatur per viam exceptionis, quod debeat intra quadriennium intentari, docent Oddus *de reſtitut. in integrum, p. 1. dicta quæſtione 19. articulo 5. num.* 50. Alexander Trentacinquius *in titulo de reſtitutione in integr. reſolutione 4. numer.* 13. Bernardus Diaz *in regula* 653. Matienzo *in l. 1. tit. 11. lib. 5. Recopilationis, gloſſa 10. num.* 8. Caldas *in l ſi curatorem, §. infrà, legitimum tempus, n.* 15. Barboſa *in collectanea, ad l. final. Cod. de temporibus in integrum reſtitution. num.* 5. Molina *de juſtitia, dicta diſputatione 573. n.* 22. & ratio eſt, quia licet ex vulgari axiomate, Annalia ad agendum ſint perpetua ad excipiendum, ut ex multis comprobat Barboſa *in axiomate* 28. hoc tamen intelligendum eſt, quando tale jus non poteſt proponi in judicio principaliter agendo, ſed tantum excipiendo: ſecus aliàs, Hermoſilla *in l. 4. titul. 5. part. 5. gloſſa 12. num.* 11. & optimè Carlevalius *de judiciis, tomo 2. diſputatione 16. n.* 9.

Ad num. 9. ibi: *In quo articulo breviter, &* 10
reſolutivè dico, &c.

Quod exceptio realis cauſata reſpectu rei competat etiam fidejuſſori, ſecus exceptio perſonalis, ut beneficium reſtitutionis, quod cauſatur tantum reſpectu minoris, & ejus ætatis, reſolvit Gomez. & docent Rebuff. *ad leges Galliæ tomo 2. tit. de reſtitut. artic. 2. gloſſ. 3. num.* 4. Dueñas *in reg.* 330. Connatus *commentar. lib. 6. c. 7. num.* 8. Antonius Faber *lib. 8. conjectur. c.* 3. Gregorius *in l. 4. tit. 12. part. 5. & l. 59 tit.* 18. eadem partita Cancerius *variar. 2. p. c. 5. n.* 161. Molina *de juſtitia, tomo 2. diſput. 540. num* 26. Caldas *in l. ſi curatorem, §. minoribus, num. 48. & ſequentibus*, Oſualdus *libr. 21. cap. ultimo. lit.* F. Barboſa *in l. maritum, ff. ſoluto matrimonio num 87. & ſequentibus, & in leg. quia tale, ex num.* 67. latiſſimè, maximè *num* 70. Farinacius *deciſione 44. lib. 1. in additione, in fine* Gratianus *diſceptationum forenſium, cap 12. lib.* 1. Mantica *de conventionibus, lib. 16. titul. 15. ex num.* 31. Gratian. *in regula 316. numer.* 6. Cenedus *quæſtione 12. num.* 3. Matienzo Junior *in repetitione leg. 1. ff. de minoribus, ex n.* 79. optimè Pichardus *in §. exceptiones autem, In titul. de replicationibus, ex num.* 9. ubi benè explicat Barboſa *in Collectanea ad titulum C. de fidejuſſoribus minorum, l. 1. &* 2. apud quos materiam latiſſimè diſputatam reperies, Cevallos *quæſt. 834. num.* 7. ubi ait quod ſi fidejuſſor habet recurſum contra minorem, poteſt ipſe minor aſſumere defenſionem pro ſuo fidejuſſore, & uti beneficio reſtitutionis contra creditorem invitum; pro quo refert Gregorium *in l. 4. titul. 12. part.* 5. Duenas *regul.* 330. & Gratianus *in dict. regul. 316. num.* 7. quem videas, & Larream *deciſ Granat. 5[illegible] num. 23. &* 24. & vide *ſuprà cap. 13. num.* 20. & Steph. Gratianus *diſcept. dict. cap. 12. num.* 6. qui benè loquitur.

Quod autem è converſo dicendum ſit de ipſo minore fide jubente, an ejus obligatio ſaltem confirmetur juramento? vide *ſupra, cap. 13. numero* 20. in quo duas ſententias contrarias refert ipſe Cevallos *dict. quæſt.* 834. & in hoc caſu reſtituendum cenſet minorem; Gratianus *diſceptat. cap. 208. ex num. 41. & cap.* 513. ubi quod non reſtituitur ſi fidejuſſit pro patre incarcerato, Noguerol. *allegatione 29. numer 57. & alleg.* 34. & vide Cancerium *3. parte, cap. 7. n.* 159. Guttierrez *de Gabellis, quæſt.* 132. Hermoſiliam *l. 4. tit. 5. gloſſa 12. num.* 36.

Ad num, 10. ibi: *Et reſolutivè dico, &c.* 11
Et ibi: *Sed verior, & communior, &c.*

Quod reſtitutio minoris non proſit majori communem cauſam habenti, ut reſolvit Gomezius, docent Menchaca *uſufrequentium, 2. parte, cap. 23. num.* 12. Donnellum *commentariorum juris, lib. 21. cap ultimo*, & alii communiter, inter quos eſt diſputatio, quid ſi res, vel cauſa ſit individua?